

Průběžná zpráva o plnění Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 za rok 2021 a 1. pol. r. 2022

Obsah

Implementace Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2021 - 2027

a) Knihovny jako komunitní, vzdělávací a kulturní centra	1
b) Informační služby knihoven v analogovém a digitálním prostředí	11
c) Trvalé uchování tradičních knihovních dokumentů	21
d) Výstavba knihoven, podpora infrastruktury ICT v knihovnách	23
e) Vzdělávání pracovníků knihoven	26
Použité zkratky	36
Slovník pojmů	39

Implementace Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2021- 2027

Souhrn strategických a specifických cílů ve členění do pěti oblastí, k nimž jsou přiřčena opatření a indikátory úspěšné realizace.

A. Knihovny jako komunitní, vzdělávací a kulturní centra

1. Knihovny zajišťují rovný přístup k informacím a zdrojům, jejich služby jsou dostupné všem obyvatelům.
2. Stát, kraje a provozovatelé knihoven podporují roli knihoven jako komunitních, vzdělávacích a kulturních institucí.
3. Je zajištěno vícezdrojové financování komunitních, vzdělávacích a kulturních funkcí knihoven.
4. Na úrovni meziresortní spolupráce MŠMT a MK jsou vytvořeny legislativní a další podmínky pro efektivní spolupráci knihoven se školami všech stupňů i dalšími vzdělávacími institucemi.
5. Knihovny jako komunitní, vzdělávací a kulturní centra jsou součástí strategických materiálů ústředních orgánů státní správy, krajů, obcí.
6. Knihovny jsou vnímány jako komunitní, vzdělávací a kulturní centra a obyvatelé se aktivně podílejí na jejich činnosti.
7. Knihovny jsou místem rozvoje regionální identity.
8. Knihovny systematicky poskytují kvalitní vzdělávací akce pro své cílové skupiny, včetně uživatelů se specifickými potřebami.
9. Knihovny systematicky spolupracují s relevantními školami v obsluhovaných lokalitách.
10. Využívání vzdělávací nabídky i informačních zdrojů knihoven všech typů paměťových institucí je explicitně zakotveno jako funkční obsahová součást výuky napříč vzdělávacími oblastmi a obory v kurikulárních dokumentech mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol a školských zařízení.
11. Rozvíjí se kritická práce s vědeckými informacemi ve studijních programech, a to zejména prostřednictvím dostupných informací o výsledcích celosvětové vědy. Jsou pořizovány výsledky v podobě klíčových elektronických informačních zdrojů, citačních databází a bibliometrických nástrojů centralizovaně. Současně knihovny tvoří zásadní součást při zajišťování kvality souvisejících činností vysokých škol, ale i samotné vzdělávací činnosti při zvyšující se poptávce a nárocích na distanční formy výuky.
12. Knihovny aktivně reagují na různorodé potřeby uživatelů.

Přehled opatření k naplnění strategických a specifických cílů

Pořadí	IMPLEMENTACE KONCEPCE	Cíl	Realizace	Spolupráce	Termín realizace (od-do)	Plnění koncepce 2022
	Knihovny jako vzdělávací, kulturní a komunitní centra					

1	Novelizovat zákon č. 257/2001 Sb. a rozšířit úlohu knihoven jako vzdělávacích, kulturních a komunitních center. Prohloubit princip rovného a bezbariérového přístupu k veřejným knihovnickým a informačním službám (zrušení registračního poplatku, bezplatné meziknihovní výpůjční služby apod.).	A1	MK, , NK, NTK, SKIP, SDRUK, AKVŠ	MŠMT, MMR	2021-2022	Vzhledem k potřebě přednostně legislativně dořešit problematiku tzv. elektronického povinného výtisku byl tento záměr přesunut na období 2024-6.
2	Novelizovat autorský zákon č. 121/2000 Sb. a implementovat směrnici (EU) 2019/790 o autorském právu na jednotném digitálním trhu.	A12	MK, NK, NTK	MŠMT	2020 - 2021	Směrnice (EU) 2019/790 o autorském právu na jednotném digitálním trhu bude implementována prostřednictvím novely autorského zákona č. 121/2000 Sb. Návrh novely (sněmovní tisk 31) je v současnosti projednáván Poslaneckou sněmovnou (červen 2022).
3	Zakotvit neformální občanské vzdělávání prostřednictvím knihoven jako součást pokračování vzdělávacího procesu v relevantních strategiích a dokumentech	A8	MK, MŠMT, MPSV ad.		2021-2027	Téma neformálního občanského vzdělávání prostřednictvím knihoven je předmětem jednání meziresortní pracovní skupiny MK a MŠMT, podrobněji viz opatření č. 4.
4	Uzavřít Memorandum o spolupráci s MŠMT, případně dalšími rezorty, ustavit meziresortní pracovní skupiny, které zmapují možnosti využití systému knihoven a veřejných knihovnických a informačních služeb při realizaci resortních strategických dokumentů, včetně MAP, MAS, KAP (čtenářská, informační a digitální gramotnost, podpora rodiny, práce s osobami ohroženými sociálním vyloučením, seniory, integrace cizinců, mezigenerační dialog, občanské vzdělávání, spolehlivost a pravdivost informací, podpora komunitního života)	A4	MK, MŠMT, SMS ČR, SMO ČR	NK, SKIP, SDRUK, ÚKR, AKVŠ, „oborové“ školy ¹ , NTK	2021-2027	6.9.2021 bylo podepsáno Memorandum Ministerstva kultury a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Jeho předmětem je spolupráce knihoven a dalších kulturních a paměťových institucí se školami a školskými zařízeními. Tato spolupráce je zacílena na harmonický rozvoj osobnosti dětí, žáků a studentů v oblasti kulturního povědomí a čtenářské, informační a mediální gramotnosti. Realizaci klíčových témat Memoranda bude zajišťovat meziresortní pracovní skupina, složená ze zástupců MK a MŠMT, která každoročně plnění Memoranda vyhodnotí.
5	Prizpůsobit dotační programy MK, MMR a dalších subjektů veřejné správy tak, aby podporovaly rozvoj nových služeb knihoven v oblasti přístupu ke vzdělávání, kultuře, rozvoji demokracie a komunitního života	A2	MK, MMR ad., kraje		2021-2027	Dotační programy MK Veřejné informační služby knihoven, Knihovna 21. století jsou průběžně (každoročně) aktualizovány v souladu s prioritami a cíli Koncepce rozvoje knihoven. V podprogramu VISK 3 v r. 2022 byla např. zavedena podpora nákupu speciálního vybavení interaktivních učeben a dílen v knihovnách; v dotačním řízení Knihovna 21. století byla rozšířena možnost vzdělávání knihovníků v jazycích národnostních menšin či v oblasti literatury, práce se čtenářem a dalších oblastech přímo souvisejících s činností knihoven všech typů. V rámci programu IROP pro období 2021 (MMR) je připravena zvláštní výzva na podporu výstavby a rekonstrukce knihoven (Specifický cíl 4.4). Výstavba a rekonstrukce knihoven bude

¹ Viz slovník pojmů

						<p>podporována i prostřednictvím MAS v rámci Specifického cíle 5.1 Komunitně vedený místní rozvoj.</p> <p>Knihovny budou moci též využít - prostřednictvím MAS - Operační program zaměstnanost+, zaměřený na podporu zapojování se do života v obci, vzdělávací, environmentální aktivity, dobrovolnictví a posilování rodinných vazeb.</p> <p>Knihovny dále budou moci využít vybrané segmenty OP J. A. Komenského (MŠMT), např. pro oblast spolupráce knihoven a škol, neformální vzdělávání, projekt CARDS a další.</p> <p>Národní plán obnovy pro oblast kultury - knihovny budou moci využít podporu ve 4 iniciativách (Rozvoj regionálních kulturních a kreativních zařízení, Digitalizace kulturního a kreativního sektoru, Technologická modernizace kulturních institucí a Statut umělce). Realizace projektů bude probíhat od r. 2023.</p>
6	Zahrnout oblast rozvoje knihoven do strategií a rozvojových plánů krajů a obcí s důrazem na podporu služeb knihoven v přístupu ke vzdělávání, kultuře, rozvoji demokracie a komunitního života. Využívat potenciál sítě knihoven pro oblast e-governmentu, smart cities apod.	A5	Kraje, AK ČR, obce, SMO ČR, SMS ČR, NSZM, SPOV a další sdružení provozovatelů knihoven		2021-2027	<p>Strategický dokument "Státní kulturní politika 2021-2025+" zahrnuje oblast knihoven jako součást kulturního a kreativního sektoru a podporuje jejich rozvoj jako vzdělávacích, kulturních a komunitních center.</p> <p>Jednotlivé kraje postupně aktualizují své koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven, např. Liberecký kraj, Jihomoravský kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj, Kraj Vysočina, Královéhradecký kraj.</p> <p>Co se týče e-governmentu a knihoven, technologická řešení umožňují zvyšovat komfort obyvatel v interakci s veřejnou správou, například zaváděním virtuálních či digitálních identit občanů - avšak jen pozvolna narůstá počet knihoven sloužících jako ověřovací a asistenční místa (problematika ověřování uživatelů v knihovnách za pomoci NIA_- zákon č. 250/2017 Sb.).</p>
7	Ustavit pracovní skupinu pro spolupráci krajů a obcí na podporu služeb knihoven v přístupu ke vzdělávání, kultuře, rozvoji demokracie a komunitního života	A2	AK ČR, SMO ČR, SMS ČR, NSZM, SPOV a další sdružení provozovatelů knihoven	MK	2021-2027	V období 2021/1. pol. 2022 nebyla problematika řešena.
8	Stabilizovat finanční a personální zajištění výkonu regionálních funkcí a motivovat obce v péči o knihovnu, motivovat kraje, kde podpora knihoven dlouhodobě stagnuje.	A2	Kraje, KK, MZK, AK ČR	obce, provozovatelé knihoven	2021-2027	<p>V posledních letech se daří stabilizovat financování regionálních funkcí knihoven v jednotlivých krajích. V celorepublikovém měřítku zůstává jejich personální zajištění na dosavadní úrovni, viz rok 2020: 222,9, rok 2021: 223,6 pracovních úvazků.</p> <p>podrobněji viz výroční zprávy o plnění regionálních funkcí krajských knihoven na území ČR za jednotlivé roky, zpracované Národní knihovnou ČR, dostupné na https://ipk.nkp.cz/programy-podpory/regionalni-funkce-</p>

						verejnych-knihoven/vyrocní-zprav
9	Podporovat spolupráci knihoven s paměťovými institucemi, neziskovými organizacemi a sdruženími, zapojit knihovny do struktur kreativních a kulturních průmyslů, při plánování akcí a projektů vycházet z místních potřeb, zdrojů a místního potenciálu	A7	NK, kraje, KK, MZK, pověřené knihovny, SKIP, AMG, provozovatelé knihoven		2021-2027	Mezioborová spolupráce se rozvíjí zejména v oblasti digitalizace kulturního dědictví, významnou prezentační aktivitou na tomto poli je každoroční konference Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě, podrobněji viz Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (skipcr.cz) SKIP se podílí v oblasti ochrany kulturního dědictví na aktivitách Českého komitétu Modrého štítu, především na sérii velmi oceňovaných seminářů a workshopů, metodických materiálů apod. Dále se rozvíjí spolupráce SKIP s Asociací muzeí a galerií při zajišťování obsahové náplně sekce muzejních knihoven. SKIP uzavřel memorandum o spolupráci se Sjedenou organizací nevidomých a slabozrakých. Tato spolupráce významně posílí poskytování a rozvoj knihovnických služeb pro osoby s těžkým zrakovým postižením ve všech typech knihoven. Významnou roli v mezioborové spolupráci hrají krajské knihovny, které koordinují a rozvíjejí spolupráci mezi paměťovými institucemi v kraji.
10	Zpracovat a pravidelně aktualizovat koncepce rozvoje knihovny v místě/instituci, které jsou oponovány zastupitelstvem a veřejností	A5	Knihovny, provozovatelé knihoven, obce	KK, PK, SKIP, SDRUK	2021-2027	Národní knihovna ČR zpracovala informační příručku pro starosty a zastupitele s názvem "Knihovna v obci" na podporu knihovnických a informačních služeb v obci (dostupné na https://ipk.nkp.cz/docs/knihovna-v-obci_prirucka-pro-starosty.pdf/view?searchterm=Knihovna+v+obci). SKIP ve spolupráci se Sdružením místních samospráv (SMS) organizuje vzdělávání a stáže pro starosty zaměřené na význam a rozvoj knihoven a jejich postavení v životě obce.
11	Rozvíjet a podporovat vzdělávací funkce knihoven zejména v oblasti celoživotního a občanského vzdělávání ve spolupráci se vzdělávacími institucemi a dalšími partnery na celostátní, regionální a lokální úrovni, se zvláštní pozorností na oblast čtenářství, čtenářské gramotnosti, informační gramotnosti, digitální kompetence a občanské vzdělávání; podporovat mezigenerační dialog a neformální vzdělávání všech věkových skupin uživatelů (např. Univerzita 3. věku)	A8	MK, NTK, MPSV a d., knihovny a jejich provozovatelé, „oborové“ školy ² , lokální aktéři	SKIP, SDRUK, AK VŠ	2021-2027	Vzdělávací funkce knihoven jsou podporovány v rámci dotačního řízení MK Knihovna 21. století. Jsou podporovány projekty zaměřené na rozvoj čtenářské gramotnosti a podporu čtenářství u dětí a dospělých, dále zaměřené na podporu celoživotního učení pro všechny věkové kategorie s využitím přednášek, seminářů, besed, soutěží, výstav. (Pozn. V době zpracování Zprávy nebyly statistické údaje za r. 2021 k dispozici.) SKIP realizuje programy na podporu čtenářství a čtenářské gramotnosti na celostátní úrovni: Bookstart - S knížkou do života, Knížka pro prvňáčka, Březen - měsíc čtenářů, Noc s Andersenem, Čtenář roku, Den pro dětskou knihu, Kde končí svět, Lovci perel, Co nebylo v učebnici a další.

² Viz slovník pojmů

					<p>Knihovny organizují vzdělávání pro různé věkové skupiny a podporují mezigenerační dialog, příkladem dobré praxe je rozšířená Univerzita 3. věku.</p> <p>V letech 2020 a 2021 došlo z důvodu pandemie k podstatnému omezení vzdělávacích aktivit knihoven závislých na přímé fyzické účasti v knihovně, ovšem jako kompenzaci knihovny v tomto období začaly ve větší míře oproti minulosti nabízet online vzdělávací aktivity.</p> <p>Jako další příklad dobré praxe stojí za zmínku spolupráce SKIP s nadací OSF. Program Nadace OSF „Knihovny jako průvodkyně 21. stoletím: Mediální vzdělávání pro knihovníky i veřejnost“ vznikl se záměrem posílení role knihovníků v oblasti neformálního mediálního vzdělávání, zejména jako pomocníků při rozlišování ověřených a relevantních informací od manipulací.</p>		
12	Implementovat strategie gramotností a kompetencí do vzdělávacích aktivit knihoven, funkčně provázat standardy a rámce digitálních kompetencí s rámcovými vzdělávacími programy (RVP).	A9	MK, MŠMT, NTK, MPSV, knihovny, SKIP, SDRUK, AK VŠ, „oborové“ školy ³		2021-2027	Knihovny se účastní diskuzí na téma změn rámcových vzdělávacích programů; toto téma je také předmětem jednání meziresortní pracovní skupiny MK a MŠMT k implementaci memoranda o spolupráci, podrobněji též opatření č. 4.	
13	Připravit a realizovat Národní program na podporu čtenářství a čtenářské gramotnosti. Realizovat akce na podporu rozvoje čtenářství (např. Noc s Andersenem, Knížka pro prvňáčka, Lovci perel, Rytíři krásného slova, Pasování prvňáčků, Bookstart - S knížkou do života apod.), spolupracovat s obdobnými projekty jiných subjektů (např. Čtení pomáhá, Rosteme s knihou, Celé Česko čte dětem apod.).	A6	MK, MŠMT, SKIP, knihovny, nakladatelé a vydavatelé, školy, státní správa a samospráva, SČKN	zastupitelské úřady ČR v zahraničí, Česká centra, České školy v zahraničí, české krajanské spolky v zahraničí, lokální aktéři, mediální partneři, realizátoři kampaní		2021-2027	Národní program na podporu čtenářské gramotnosti zatím nebyl realizován. Aktivity na podporu čtenářství a čtenářské gramotnosti jsou průběžně realizovány, jak knihovnami, tak dalšími subjekty, působícími na poli literatury; též za finanční podpory MK. SKIP organizuje následující programy na podporu čtenářství a čtenářské gramotnosti, zaměřené na začínající i pokročilé čtenáře: Bookstart - S knížkou do života, Knížka pro prvňáčka, Březen - měsíc čtenářů, Noc s Andersenem, Čtenář roku, Den pro dětskou knihu, Kde končí svět, Lovci perel, Co nebylo v učebnici a další. Knihovny se též zapojují do kampaní Celé Česko čte dětem, Čtení pomáhá a Rosteme s knihou.
14	Propagovat regionální historii a kulturu formou kulturních, vzdělávacích a komunitních akcí, podporovat péči o kulturní dědictví, jeho zpřístupnění, a seznamovat s osobnostmi regionu, podporovat aktivní účast občanů na společenském životě, pomáhat při vytváření partnerství	A7	knihovny a jejich provozovatelé			2021-2027	MK podporuje kulturní, vzdělávací i komunitní aktivity knihoven v oblasti regionální historie a kultury prostřednictvím dotačního řízení Knihovna 21. století v rámci okruhu „Kulturní, výchovná a vzdělávací činnost knihoven“. V roce 2021 bylo v tomto okruhu podpořeno 51 projektů celkovou částkou 1 246 tis. Kč.; v r. 2022 30 projektů částkou ve výši 1 176 tis. Kč. Podpoře regionálních kulturních tradic a seznamování

³ dtto

						s osobnostmi regionu se věnují základní knihovny v rámci své standardní činnosti, financované z provozních prostředků.
15	Podporovat knihovny jako bezpečný, neformální a demokratický prostor k setkávání lidí, místních občanských skupin i organizací, podporovat dialog o aktuálních místních potřebách, o prioritách a zájmech (kulaté stoly, veřejné diskuse)	A6	knihovny a jejich provozovatelé		2021-2027	Knihovny organizovaly kulturní i vzdělávací aktivity s přihlédnutím k paměti místa, ve kterém působí, v rámci omezení, vyvolaném pandemií. Jsou organizovány výstavy, křty knih, besedy i semináře, některé knihovny vydávají též orální historii své lokality.
16	Zpracovat standard, metodiku a evaluační nástroje pro přípravu vzdělávacích, kulturních a komunitních akcí v knihovnách.	A6	MK, MŠMT, NTK, MPSV, NK,	SKIP, SDRUK, AK VŠ, „oborové“ školy ⁴	2021-2027	Byly zahájeny práce na standardu a hodnocení vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit v knihovnách. Byl připraven návrh na úpravu statistického výkazu KULT pro vykazování akcí knihoven pro rok 2022.
17	Zpracovat metodiky poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb uživatelům s různými typy zdravotního postižení, cizincům, národnostním menšinám, osobám ohroženým sociálním vyloučením.	A12	MK, NK	SKIP	2021-2027	NK ČR ve spolupráci se Sekcí SKIP pro bezbariérové knihovny vydala v r. 2021 příručku “Multikulturní knihovnictví” na podporu práce knihoven s cizinci, viz https://ipk.nkp.cz/odborne-cinnosti/interkulturni-knihovnictvi . Dostupné jsou také plakáty: https://ipk.nkp.cz/odborne-cinnosti/interkulturni-knihovnictvi/plakaty . Na základě průzkumu a doporučení veřejného ochránce práv připravila NK ČR podklady pro metodický pokyn k poskytování knihovnických služeb občanům EU, který bude vydán MK. Knihovny v r. 2021 aktivně reagovaly na pandemickou situaci v souvislosti s COVID-19. Prostřednictvím e-konferencí a dalších kanálů a platforem byly knihovnám poskytovány aktuální informace týkající se platných nařízení, opatření, legislativy, důležité pro jejich provoz jak interní, tak ve vztahu k uživatelům. Zástupci knihoven se aktivně účastnili nastavování systému PES a dalších opatření, kde zprostředkovali zájmy knihoven i hlediska bezpečnosti svých uživatelů i zaměstnanců při zachování snahy o udržení rovného a svobodného přístupu k veřejným knihovnickým a informačním službám. V souvislosti s migrační vlnou související s válkou na Ukrajině v r. 2022 byl pro knihovny připraven speciální rozcestník na portálu KNIHOVNY.CZ + na stránce “Informace pro knihovny”. Oba rozcestníky soustřeďují informace na podporu uprchlíků. Knihovny se staly bezpečnými místy pro uprchlíky z Ukrajiny, kterým poskytují technické i informační zázemí. Sekce SKIP pro bezbariérové knihovny ve spolupráci se

⁴ dtto

						SDRUK připravila cyklus vzdělávacích seminářů pro pracovníky knihoven s tématem pomoci ukrajinským uprchlíkům. Knihovny otevřely kurzy českého jazyka pro uprchlíky z Ukrajiny, vznikla platforma „ukrajina.knihovny“, jsou šířeny pracovní materiály i metodiky pro výuku. Proběhly sbírky pro Ukrajinu, kulturní aktivity na podporu (koncerty, výstavy, "herny" pro ukrajinské matky s malými dětmi atd.), byla poskytnuta pracovní místa v knihovnách. SKIP a NK ČR v roce 2022 uspořádaly seminář "Efektivní komunikace s cizinci". SKIP uzavřel memorandum se Sjednocenou organizací nevidomých a slabozrakých. Tato spolupráce významně posílí poskytování a rozvoj knihovnických služeb pro osoby s těžkým zrakovým postižením ve všech typech knihoven.
18	Podporovat práci knihoven s dobrovolníky – metodická pomoc, zvyšování prestiže dobrovolnictví, motivace pracovníků a jejich vzdělávání, spolupráce s jinými organizacemi a firmami podporujícími společenskou odpovědnost	A6	MK, NK, SKIP, knihovny a jejich provozovatelé		2021-2027	V roce 2021 pracovalo ve veřejných knihovnách provozovaných obcí nebo krajem 1 665 dobrovolných pracovníků (o 242 více než v roce 2020), kteří odpracovali 76 535 hodin (o 25 634 hodin více než v roce 2020). V rámci SKIP působí Sekce veřejných knihoven pro dobrovolnickou práci v knihovnách, jejímiž hlavními tématy je popularizace využívání dobrovolníků v praxi knihoven a prezentace příkladů dobré praxe na odborných konferencích a seminářích. MK v rámci dotačního řízení Knihovna 21. století podporuje využívání práce dobrovolníků v knihovnách v rámci spolupráce knihoven na projektech.
Systém hodnocení a marketing veřejných knihovnických a informačních služeb						
19	Zjišťovat potřeby lokálních komunit a uživatelů knihoven, pravidelně provádět průzkumy veřejnosti ve vztahu ke čtenářství a knihovnám na lokální i celostátní úrovni, podpořit vznik nástrojů na zjišťování zpětné vazby ke službám knihoven.	A12	NK, knihovny a jejich provozovatelé		2021-2027	V roce 2021 realizovala NK ČR dva celostátní průzkumy čtenářství se zaměřením na vliv pandemie na čtenářství: <ul style="list-style-type: none"> • Dospělá populace 15+, 1 000 respondentů, výsledky publikovány v publikaci COVIDOČTENÍ - co s naším čtenářstvím udělala pandemie. • České děti jako čtenáři v době pandemie 2021, děti a mládež 6 až 19 let, 2 000 respondentů. Podpořeno dotací MK. Výsledky byly publikovány na https://ipk.nkp.cz/odborne-cinnosti/ctenarstvi-1/12_Cten.htm#pruzkumy

20	Optimalizovat a sjednotit statistické vykazování činnosti různých typů knihoven poskytujících VKIS, zpracovat metodiky hodnocení dopadů činnosti knihoven.	A12	ÚKR, NK, NIPOS		2025	Byl připraven návrh na úpravu statistického výkazu KULT pro vykazování akcí knihoven pro rok 2022 zpracován návrh na statistické vykazování vzdělávacích, kulturních, komunitních aktivit knihoven v online prostředí.
21	Podporovat tvorbu metodik měření ekonomické efektivity služeb knihoven a jejich uplatňování v praxi, pokračovat v benchmarkingu knihoven.	A12	MK, MKP, knihovny a jejich provozovatelé		2021-2027	V roce 2021 byl s podporou dotace z VISK 1 realizován detailní průzkum zaměřený na využití e-knih a hodnotu, kterou e-knihám čtenáři přisuzují. Projekt prováděla Městská knihovna v Praze spolupráci s dalšími institucemi a knihovnami. V jeho rámci proběhlo několik průzkumů za účelem získání dat o postojích čtenářů k e-knihám v několika knihovnách v ČR. Výsledky jsou přínosné pro další rozvoj této služby, jde o cenné získání dat pro porovnání postojů čtenářů různých veřejných knihoven. Výstupy z projektu jsou dostupné na webu https://www.hodnota-knihovny.cz/ . V roce 2021 i v roce 2022 pokračoval projekt Benchmarking knihoven jako nástroj pro hodnocení a porovnávání výkonu veřejných knihoven. Do projektu jsou zapojeny české i slovenské knihovny. Byly realizovány dva online semináře.
22	Zefektivnit komunikaci knihoven se všemi stupni veřejné správy a vytvořit spolupracující systém	A2	Kraje, KK, MZK, PK, NK, provozovatelé knihoven		2021-2027	Průběžně je aktualizován web "Co dokáže knihovna" (https://codokaze.knihovna.cz/), který soustřeďuje příklady dobré praxe a inspirativní projekty pro knihovny i jejich provozovatele. Knihovny mohou využívat e-learningový kurz zaměřený na advokacii knihoven. SKIP spolupracuje se Svazem měst a obcí při soutěži o nejlepší Městskou knihovnu roku. SKIP je členem Sdružení místních samospráv a Spolku pro obnovu venkova (spolupráce při soutěži Vesnice roku a Knihovna roku). SKIP se ve spolupráci s Národní knihovnou ČR podílí na vzdělávacích aktivitách pro starosty obcí jako provozovatelů knihoven.
23	Komunikovat koncepci rozvoje knihoven směrem k pracovníkům knihoven, pracovníkům veřejné správy, politikům, zřizovatelům knihoven i veřejnosti, využít mj. platforem odborných periodik (Čtenář, Moderní obec ad.)	A5	MK, NK, MZK, NTK, KK, PK, SKIP, SDRUK, AKVŠ, AMG		2020-2021	Koncepcí rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 byla kromě webu MK zveřejněna na portálu Informace pro knihovny a dalších relevantních webech, informace o koncepci byly též publikovány v odborném tisku. MK podpořilo dotací projekt Městské knihovny v Praze zaměřený na vytvoření informačního portálu ke koncepci (viz https://koncepce.knihovna.cz/). Portál zahrnuje vzdělávací materiály k tématům PR v knihovnách, průzkumy, lobbying, tvorbu videí, psychohygienu a granty. Informační brožury vydané v českém a anglickém jazyce byly rozeslány provozovatelům knihoven v celé ČR.
24	Novelizovat nařízení vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělených Ministerstvem kultury - cenu Knihovna roku a využít soutěž k propagaci činnosti knihoven	A6	MK	SKIP	2021	Novelizace příslušného nařízení vlády nebyla v letech 2021/2 realizována, nicméně soutěž Knihovna roku je každoročně u příležitosti slavnostního vyhlášení výsledků využívána v médiích k propagaci činnosti knihoven.

25	Zajistit pro systém knihoven marketing, public relations, propagaci na centrální úrovni se zaměřením na vzdělávací, kulturní a komunitní aktivit knihoven, poskytovat PR služby knihovnám bez profesionálního zázemí, podporovat spolupráci s dodavateli a realizátory marketingových kampaní z komerčního prostředí.	A6	SKIP, SDRUK	MK	2021-2027	Jedná se o průběžně (celoročně) řešené téma, probíhá např. komunikace s metodiky a pracovníky zodpovědnými za PR v knihovnách, opakovaně je realizována PR akademie pro knihovny, e-learningový kurz advokacie knihoven. Celostátní kampaně typu Březen - měsíc čtenářů, Týden knihoven apod. se postupně transformují tak, aby měly dlouhodobé nosné téma, které je komunikováno nejprve směrem ke knihovnám, poté k uživatelům knihoven i široké veřejnosti. Pro léta 2021 a 2022 byla zvolena témata související s udržitelným rozvojem. Byly připraveny a distribuovány plakáty, příklady dobré praxe a metodiky, viz https://konceptce.knihovna.cz/2022-udrzitelnostvknihovnach-pridejte-se/ . Byla zahájena příprava na další dvouleté období, jehož tématem bude mediální gramotnost. Probíhá příprava materiálů a metodik. Na dohodnutá témata jsou zaměřeny konkrétní projekty krajských knihoven, SDRUK a SKIP.
----	---	----	-------------	----	-----------	---

Cíl	Opatření	Indikátory úspěšné realizace	Plnění koncepce 2022
A5	3	Rozvoj knihoven jako vzdělávacích, kulturních a komunitních center je zakotven ve státní kulturní politice.	Strategie "Státní kulturní politika 2021-2025+" podporuje rozvoj knihoven jako vzdělávacích, kulturních a komunitních center a jako součást kulturního a kreativního sektoru.
A2	1,5,6	Roste počet knihoven pořádajících kulturní, vzdělávací a komunitní aktivity, vývoj v časové řadě.	V letech 2020 - 2022 z důvodu pandemie COVID 19 došlo k v knihovnách k výraznému poklesu kulturních, vzdělávacích a komunitních aktivit v důsledku uzavření knihoven nebo výrazného omezení přístupu do knihoven. Nicméně jako kompenzaci knihovny nabízely online vzdělávací i kulturní aktivity.
A6	6,7	Roste počet návštěvníků vzdělávacích, kulturních a komunitních akcí, vývoj v časové řadě.	V letech 2020 - 2022 z důvodu pandemie COVID 19 došlo k v knihovnách k výraznému poklesu kulturních, vzdělávacích a komunitních aktivit v důsledku uzavření knihoven nebo výrazného omezení přístupu do knihoven. Důsledkem je také výrazný pokles návštěvnosti v knihovnách. V porovnání s rokem 2019 došlo v roce 2020 ke snížení počtu pořádaných akcí o 55 %. V roce 2021 již ale došlo k meziročnímu růstu počtu akcí o 18 %. Menšímu počtu akcí odpovídá i nižší počet účastníků o 46 % oproti roku 2019. I v tomto případě však došlo k meziročnímu růstu v roce 2021 oproti roku 2020 o 25 %.
A6	16,17	Rozvoj nástrojů na podporu vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit knihoven (zpracované standardy, doporučení a metodické materiály).	Byly zahájeny práce na standardu a hodnocení vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit v knihovnách. Byl připraven návrh na úpravu statistického výkazu KULT pro vykazování akcí knihoven pro rok 2022.
A5	6,7	Zpracování a realizace krajských koncepcí rozvoje regionálních funkcí knihoven (podpora knihoven jako vzdělávacích, kulturních a komunitních center).	Jednotlivé kraje postupně aktualizují své koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven, např. Liberecký kraj, Jihomoravský kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj, Kraj Vysočina, Královéhradecký kraj.
A2	8	Srovnávání úrovně financování regionálních funkcí mezi kraji, sledování výdajů v přepočtu na obyvatele a knihovny v časové řadě	Každoročně jsou statisticky zjišťovány výdaje na výkon regionálních funkcí knihoven, dochází k meziročnímu srovnávání mezi kraji. Celkové výdaje na RF meziročně (2020-2021) vzrostly o 17,7 mil. na 179 763 097 Kč (rok 2020 = 162 098 361 Kč). V přepočtu na jednoho obyvatele ČR došlo k

			nárůstu o 0,6 Kč. Tradičně nejvyšší částku na jednoho obyvatele vynakládají kraje Jihočeský, Vysočina a Olomoucký (20 - 25 Kč).
A6	18	Roste počet dobrovolníků vykonávající práce v knihovnách, vývoj v časové řadě.	V roce 2021 pracovalo ve veřejných knihovnách provozovaných obcí nebo krajem 1 665 dobrovolných pracovníků (o 242 více než v roce 2020), kteří odpracovali 76 535 hodin (o 25 634 hodin více než v roce 2020).
A9	12	Roste počet knihoven, které systematicky spolupracují alespoň s jednou školou, vývoj v časové řadě	V letech 2020 - 2022 z důvodu pandemie COVID 19 došlo k výraznému omezení spolupráce knihoven a škol.
A9	12	Roste počet vzdělávacích akcí realizovaných ve spolupráci se školou, vývoj v časové řadě	V letech 2020 - 2022 z důvodu pandemie COVID 19 došlo k výraznému omezení spolupráce knihoven a škol.
A9	12	Roste počet účastníků vzdělávacích akcí realizovaných ve spolupráci se školou, vývoj v časové řadě	V letech 2020 - 2022 z důvodu pandemie COVID 19 došlo k výraznému omezení spolupráce knihoven a škol.
A10	12	Upravené rámcové vzdělávací programy mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol a školských zařízení zahrnující komplexní rozvoj informační gramotnosti jako povinnou součást obsahu učiva napříč vzdělávacími oblastmi; její realizace probíhá ve spolupráci knihovníka a pedagoga	Na revizi rámcových vzdělávacích programů se v současnosti pracuje.
A4	4	Aktualizovaný metodický výklad MŠMT k výkonu přímé a nepřímé pedagogické činnosti za účelem systémového přístupu k realizaci formální výuky žáků v knihovnách paměťových institucí	V letech 2021/2 nerealizováno.

B. Informační služby knihoven v analogovém a v digitálním prostředí

13. Knihovny shromažďují, dlouhodobě uchovávají a přívětivě zpřístupňují různé formy kulturního obsahu v analogové i digitální formě
14. Data knihoven jsou bezplatně sdílána v systémech otevřených dat a jsou v digitálním prostředí systematicky propojována
15. Knihovny dosahují maximální ekonomické efektivity poskytovaných služeb zejména důslednou kooperací a sdílením činností
16. Knihovny spolupracují s komerčním sektorem, podporují otevřená řešení, transfer technologií a inovace v návaznosti např. na Národní strategii umělé inteligence v ČR
17. Knihovny jsou připojeny k vysokorychlostnímu internetu

Přehled opatření k naplnění strategických a specifických cílů

Pořadí	IMPLEMENTACE KONCEPCE	Cíl	Realizace	Spolupráce	Termín realizace (od-do)	Plnění koncepce 2022
	Informační služby knihoven v analogovém a v digitálním prostředí					
26	Podporovat rozvoj a zajistit dlouhodobé a stabilní financování digitálních knihoven včetně vytváření uživatelsky přívětivých aplikací, nástrojů a webových rozhraní pro jejich provozování, např. Kramerius, Česká digitální knihovna a Manuscriptorium včetně jejich posílání agregátorů pro národní, mezinárodní a transektorové portály a úložiště dat jako Europeana, DARIAH či UNESCO	B13	MK, NK, MZK, KK, KNAV, provozovatelé knihoven		2021-2027	Rozvoj digitálních knihoven je financován především z provozních prostředků zapojených organizací, dotací z programu MK VISK a z podpory výzkumných aktivit, např. program MK NAKI. Je připravován Národní plán obnovy (dále „NPO“), jehož jedna z komponent bude zaměřena na podporu digitalizace, digitálních knihoven a zpřístupnění digitálního obsahu. Realizace projektů se předpokládá od roku 2023. Činnost agregátorů pro mezinárodní portály - integrace digitálních dat do Europeany (Manuscriptorium, Česká digitální knihovna) probíhá průběžně.
27	Analyzovat, optimalizovat, provozovat a rozvíjet centralizované služby knihoven a podporovat silné oborové a regionální portály a nadstavbová interdisciplinární řešení, jako např. portál Knihovny.cz, ANL, CENTRAL, Národní autority, Souborný katalog ČR ad.	B13	MZK, NK, NTK, SDRUK, provozovatelé knihoven	MK	2021-2027	V návaznosti na připravovaný projekt CARDS Národní technické knihovny proběhly v NK ČR a MZK vnitřní analýzy zaměřené na zmapování celonárodních funkcí, které jsou spjaty s knihovními katalogy obou knihoven. Komplexní analýza Aleph NK ČR je veřejně dostupná odborné komunitě. Zároveň byla MZK Brno zpracována komplexní analýza rozvoje portálu knihovny.cz. V neposlední řadě připravila NK ČR projekt zaměřený na modernizaci služby ISBN, přičemž důležité je, že do těchto aktivit jsou zapojeny i nakladatelé prostřednictvím SČKN.

28	V oblasti zpřístupňování knihovních fondů a informačních zdrojů podporovat řešení založená na otevřených softwarech, která vedou k lepší spolupráci knihoven	B16	MK, provozovatelé knihoven		2021-2027	MK podporuje v rámci dotačního programu VISK 1 open source softwarové řešení pro archivaci digitálních dokumentů v souladu s mezinárodními standardy. Řešení vznikající v rámci projektu ARCLib, financovaného z programu NAKI je alternativou nákladných komerčních variant. Z programu VISK a NAKI je podporován rozvoj systému Kramerius pro zpřístupnění digitálních knihoven. Z programu VISK 3 je podporován rozvoj open source systému KOHA a FOLIO pro využití v ČR. V rámci dotačního programu VISK 7 je nově - od roku 2022 - možné žádat o dotaci na podporu procesů archivace digitálního obsahu.
29	Podporovat otevřenou dostupnost dat, kvalitu metadat a otevřená komunikační rozhraní. Zavést otevřené licence knihovních metadat (CC0) a umožnit extenzivní propojování dat se systémy mimo ČR i mimo knihovny samotné	B14	provozovatelé knihoven		2021-2027	Národní knihovna ČR zpřístupnila v r. 2022 své nejvýznamnější databáze (Česká národní bibliografie, Databáze národních autorit, Centrální adresář knihoven a informačních institucí v ČR) v režimu otevřených dat (licence CC0). Metadata jsou obecně přístupná přes otevřená rozhraní. Tato data jsou dostupná i v Katalogu otevřených dat MV ČR.
30	Dořešit problematiku poskytování dat a obsahů v režimu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím ohledně možnosti dílčí návratnosti vynaložených prostředků	B14	MK		2021	Problematika nebyla v letech 2021/2 řešena.
31	Spolupracovat s vědeckými institucemi při vytváření virtuálního badatelského prostředí pro humanitně orientované obory (lingvistika, historie, filozofie, archeologie, etnologie, dějiny umění atd.) a přírodní vědy včetně tvorby specializovaných datových zdrojů a nástrojů. Podporovat vyžitelnost dat pomocí automatizovaných nástrojů strojového čtení pro potřeby digitalizace společnosti. Rozvíjet principy digital humanities	B14	Specializované knihovny, knihovny se statutem výzkumných organizací, RVVI, VŠ, provozovatelé knihoven, paměťové instituce, GA ČR, TA ČR	MK	2021-2027	Tato oblast se v rámci spolupráce knihoven a vědeckých, univerzitních a akademických pracovišť rozvíjí kontinuálně. K příkladům dobré praxe patří např. projekty NK ČR ve spolupráci s Katedrou kybernetiky ZČU a SOÚ AV ČR zaměřené na vytěžování a pokročilé formy zpracování webového archivu humanitně zaměřenými vědci. NK ČR zároveň spolupracuje s Matematicko-fyzikální fakultou Univerzity Karlovy na vytváření automatizovaných slovníků, k čemuž v souladu s autorským zákonem poskytuje své datové sety. Dlouhodobým příkladem spolupráce je konsorcium Lindat/Clariah.cz, jehož se účastní celá řada univerzit i paměťových institucí. Aktivity konsorcia Lindat/Clariah jsou dlouhodobě hodnoceny nejvyšším hodnocením velkých infrastruktur MŠMT. Za zmínku stojí nástroj PERO OCR, který ve spolupráci s MZK vyvíjí VUT v Brně a jenž dosahuje vynikajících výsledků při rozpoznávání tištěného i psaného textu.

32	Navázat spolupráci s komerčními subjekty v oblasti poskytování placeného a prémiového obsahu do sítě knihoven (např. Spotify, Netflix apod.)	B16	NK, provozovatelé knihoven	MK	2021-2027	Problematika nebyla v letech 2021/2 řešena.
33	Sjednávat kolektivní a hromadné licence na zpřístupnění knihovních fondů v digitální podobě a motivovat držitele práv k dílům, jež nehodlají ekonomicky zhodnocovat, k jejich volnému zpřístupnění	B13	MK, NK		2021-2027	V současné době je věnována největší pozornost naplňování kolektivní hromadné licenční smlouvy, která umožňuje zpřístupnit prostřednictvím knihoven digitalizované dokumenty nedostupné na trhu (DNNT), která byla v roce 2019 uzavřena mezi Národní knihovnou ČR a kolektivním správcem autorských práv Dilia a OOAS. V roce 2022 bude zahájena příprava navazující licenční smlouvy na léta 2024 - 2028. Průběžně probíhají jednání a spolupráce se Svazem českých knihkupců a nakladatelů. V r. 2021 došlo k uzavření mimořádných smluv Národní knihovny s kolektivními správci autorských práv Dilia a OOA-S, které umožnily úplné otevření digitálních knihoven zahrnující autorsky chráněná díla dostupná na trhu v době uzavření škol a knihoven v důsledku pandemie koronaviru. Cílem bylo zabezpečení přístupu studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků k digitalizovaným dílům obsaženým v digitálních knihovnách Národní knihovny ČR, Moravské zemské knihovny v Brně, Knihovny Akademie věd ČR, Národní technické knihovny, Univerzity Karlovy, Městské knihovny v Praze a dalších knihoven pro potřeby vzdělávání, vědy a výzkumu.
34	Zajistit zpřístupnění digitalizovaných děl nedostupných na trhu prostřednictvím knihoven nejširší veřejnosti a vybudovat silnou infrastrukturu pro zpřístupnění, zprovoznit seznam děl nedostupných na trhu. Podporovat malé knihovny při využití DNNT v rámci regionálních funkcí	B13	NK, MZK, provozovatelé knihoven	MK, KK, PK	2021-2027	Přístup k digitalizovaným dílům nedostupným na trhu zajišťují čtyři digitální knihovny provozované Národní knihovnou ČR, Moravskou zemskou knihovnou v Brně, Knihovnou AV ČR, v.v.i. a Studijní a vědeckou knihovnou v Hradci Králové. V nabídce je cca 180 000 titulů českých knih vydaných do roku 2007 a periodik vydaných do roku 2011. Službu může využívat cca 1,2 mil. uživatelů registrovaných ve více než 230 knihovnách. Probíhá propagační činnost s cílem zapojení dalších knihoven. S podporou MK byl vybudován nový systém Seznamu děl nedostupných na trhu, který provozuje Národní knihovna ČR.

35	Přípravit technické prostředky pro využívání digitalizovaných děl, propagovat jejich využívání, využívat výsledky digitalizace knihovních fondů pro potřeby výuky	B13	NK, MZK, knihovny s digitálními fondy	MK, MŠMT	2021-2027	V průběhu implementace koncepce bylo podepsáno memorandum o spolupráci mezi MŠMT a MK ČR, které předpokládá spolupráci v řadě oblastí včetně intenzivnějšího využití digitálních dat ve vzdělávání. Data z digitálních knihoven jsou připravena pro realizaci pokračujícího projektu Manuscriptorium pro školy II a probíhají jednání o zapojení dat do dalších projektů, např. HistoryLab ÚSTRU.
36	Podporovat vysokorychlostní připojení knihoven k internetu jako základní předpoklad pro rozvoj digitálních služeb knihoven – zapojení do strategie Digitální Česko	B17	MPO, MK, provozovatelé knihoven, knihovny		2021-2025	Problematika nebyla v letech 2021/2 řešena.
37	Dokončit retrokonverzi/rekatalogizaci zejména centrálních (NK, MZK) a unikátních knihoven (historické fondy), zajistit trvalé jednoznačné identifikátory pro dokumenty ve fondech knihoven na úrovni bibliografického záznamu i exempláře včetně jejich vytváření, podporovat tyto aktivity v dotačních programech	B15	NK, MZK, knihovny s unikátními fondy		2021-2027	MK kontinuálně podporuje retrokonverzi/rekatalogizaci unikátních knihoven v rámci speciálního dotačního programu VISK 5. NK ČR se začala zabývat systematickým procesem retrokonverze periodik, které zatím provádí v rámci svých limitovaných personálních možností.
38	Analyzovat automatizované knihovní systémy, doporučit vhodná řešení a zajistit přechod na novou generaci knihovních systémů	B16	NK, MZK, NTK, specializované a krajské knihovny		2021-2027	V r. 2021 Národní knihovna ČR zahájila audit knihovních systémů z hlediska jejich přístupnosti dle zákona o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací a o změně zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy. Výsledky auditu budou využity mj. i pro doporučení v rámci dotačního programu MK VISK. NK ČR dále zpracovala komplexní analýzu funkcionalit knihovního systému ALEPH, která byla předložena odborné komunitě. Vznikají další podklady navázané na projekt CARDS, připravovaný Národní technickou knihovnou, který může pomoci přechodu knihoven na moderní platformu /Folio, Alma/.
39	Preferovat automatizované knihovní systémy s funkcí propojování dat	B14	Poskytovatelé knihovních systémů, provozovatelé knihoven, MK, NTK		2021-2027	MK v rámci dotačního programu VISK 3 podporuje nákup automatizovaných knihovních systémů k automatizaci činností v knihovnách menších měst a obcí primárně prostřednictvím regionálního kooperačního systému; ke zpřístupnění on-line katalogu knihovny a dalších zdrojů na internetu zejména prostřednictvím regionálního kooperačního systému; k vylepšení zálohování (nasazení NAS atp.).
40	Podporovat využívání a provoz regionálních automatizovaných systémů	B15	Kraje, KK, pověřené knihovny, MK, MZK		2021-2027	Národní knihovna ČR ve spolupráci s krajskými knihovnami v roce 2021 provedla průzkum stavu využívání a provozu regionálních automatizovaných systémů v oblasti veřejných knihoven. Plnění za MK viz opatření č. 39.

41	Asistovat neprofesionálním knihovnám při aktualizaci webových stránek a zpřístupňování údajů o nabízených informačních zdrojích s využitím portálu Knihovny.cz	B15	KK, PK, knihovny a jejich provozovatelé		2021-2027	Základní podpora pro neprofesionální knihovny je zajištěna v rámci systému regionálních funkcí knihoven krajskými a pověřenými knihovnami. Pro malé knihovny jsou používány standardizované šablony webových stránek. Krajské knihovny nabízejí neprofesionálním knihovnám vzdělávání k tvorbě a aktualizaci webových stránek.
42	Podporovat vznik laboratoří pro práci s novými technologiemi (např. maker space FABLAB apod.)	B16	MK, kraje, provozovatelé knihoven		2021-2027	Podpora vzniku laboratoří pro práci s novými technologiemi v knihovnách je jednou z priorit dotačního programu MK VISK 3. Od roku 2019 bylo podpořeno 90 projektů (v roce 2021 25 projektů). SKIP s podporou MK v roce 2021 uspořádal seminář "Jak na makerspace a fablab - příklady dobré praxe".
Podporovat digitalizaci knihovních fondů						
43	Pokračovat v digitalizaci knihovních fondů a rozšířit ji na další typy dokumentů z oblasti kulturního dědictví (hudebniny, plakáty, pohlednice, zvukové dokumenty atd.), podporovat převod dříve pořízených dat do podoby odpovídající aktuálním standardům, spolupracovat při digitalizaci fondů a sbírek paměťových institucí a sbírek vědeckých institucí (zejména z oblasti sociálních a humanitních věd), vydávat a podporovat vydávání nekomerční české literatury ve formátu e-knih dostupných široké veřejnosti zdarma	B13	NK, MZK, krajské a specializované knihovny, AMG, provozovatelé knihoven	MK	2021-2027	V uplynulém období byly v knihovnách vybudovány základní kapacity a nástroje pro digitalizaci – digitalizační linky, softwarové nástroje na digitalizaci a její koordinaci včetně standardů (např. Registr digitalizace, Resolver URN:NBN, Komplexní validátor NDK, Souborný katalog ČR a Česká národní bibliografie). Byla zpracována Národní koncepce dlouhodobé ochrany digitálních dat v knihovnách a vytvořeny standardy pro digitalizaci a dlouhodobé uchování. Do digitalizačních procesů standardně vstupují i specifické typy dokumentů jako jsou mapy, plakáty či v poslední době výroční zprávy a obdobné typy dokumentů. Probíhá intenzivní spolupráce mezi veřejnými knihovnami a knihovnami AKVŠ v oblasti školení a metodické pomoci pro přípravu digitalizačních projektů.
44	V Národní knihovně ČR zřídit metodické centrum digitálních dokumentů (tvorba koncepce a koordinace digitalizace v knihovnách, přijímání e-dokumentů, dlouhodobá archivace včetně vytváření nových standardů, vytváření metodik apod.)	B13/15	MK, NK ve spolupráci s knihovnami, muzei a galeriemi	MV-archivy	2021-2027	Příprava na otevření metodického centra digitalizace knihovních fondů byly v NK ČR pozastaveny z personálních a finančních důvodů. Nicméně strategické dokumenty vznikají průběžně - byly zpracovány strategie digitalizace historických a vzácných fondů na lince NDK, strategie digitalizace NK ČR a MZK a probíhají finální práce na vydání národní strategie digitalizace knihovních fondů (viz bod 45).
45	Vypracovat národní strategii digitalizace knihovních fondů	B13/15	NK, MZK ÚKR,	MK	2021	Byl zpracován návrh národní strategie digitalizace knihovních fondů, který je připraven pro připomínkové řízení odbornou veřejností. Strategie bude publikována v roce 2022.
46	Zajistit provoz a rozvoj Registru digitalizace, Resolveru URN:NBN, Komplexního validátoru NDK a jejich napojení na další systémy	B15	NK, MZK	KK	2021-2027	Vývoj zmíněných systémů je realizován průběžně dle finančních možností NK ČR. Všechny systémy fungují v plném provozu. Registr digitalizace byl technologicky

						vylepšen o novou SW platformu a databázový systém.
47	Využívat metodu PPP pro digitalizaci kulturního obsahu	B16	Provozovatelé knihoven		2021-2027	Probíhají jednání o pokračování PPP spolupráce mezi společnostmi Google a NK ČR, která bude pravděpodobně zahájena v roce 2023/24. Cílem je digitalizace vzácných fondů Slovanské knihovny.
Shromažďovat národní kulturní dědictví vzniklé v elektronické podobě						
48	Dokončit proces legislativy povinného výtisku elektronických publikací a vytvořit a zajistit provoz systému pro jejich sběr, zpracování, zpřístupnění a ukládání	B13	MK, NK, příjemci povinného výtisku		2021-2027	Ministerstvo kultury v předchozím volebním období zpracovalo návrh tzv. trojnovely (novela knihovního zákona, zákona o neperiodických publikacích a tiskového zákona), jejímž základem je úprava povinného výtisku elektronických dokumentů a web-harvestingu. Tato novela již nebyla Poslaneckou sněmovnou projednána. Navázala na ni Národní knihovna, která zpracovala její aktualizaci a předložila ji Ministerstvu kultury. Aktualizace se týká například zpřístupňování povinných výtisků elektronických publikací. V současné době probíhají předběžná jednání se zainteresovanými stranami. Návrh by Ministerstvo kultury podle Plánu legislativních prací vlády mělo předložit vládě do konce roku 2023.
49	Zajistit rozvoj a provoz systému sklizení, archivace a zpřístupnění českého webu (především WebArchiv) včetně systému trvalého uchování	B13	MK, NK, příjemci povinného výtisku	MV - archivy	2021-2027	Webarchiv provádí pravidelné sklizeně českého webu (výběrové, tematické, celoplošné a kontinuální). Pro rozvoj a provoz systému sklizení je potřeba v NK ČR zajistit odpovídající zázemí, personální i technické + dostatečné místo na úložišti.
50	Vybudovat novou infrastrukturu pro práci s velkými objemy dat (analýzy dat a jejich využití ve výzkumu) a zajistit jejich trvalé uchování	B14/15	MK, NK, KNAV		2021-2027	Řešení problematiky závisí na nalezení potřebných finančních zdrojů.
51	Zajistit provoz a rozvoj infrastruktury LTP úložišť v NK a největších knihovnách. Podpora přípravy LTP systému NK ČR na příjem a archivaci digitálních dokumentů ze všech knihoven v ČR včetně jejich certifikace a jejího pravidelného obnovování	B13	MK, NK, KNAV, specializované a krajské knihovny;	MV - archivy	2021-2027	V roce 2021 byla zpracována komplexní analýza LTP systému a digitalizační linky NK ČR, ze které se vychází v dalších krocích plánovaných v této oblasti. V NK ČR se dokončuje nasazení nové verze systému pro workflow LTP, po kterém je naplánován v r. 2022 self audit.

52	Legislativně podchytit problematiku povinného ukládání interaktivních a multimediálních obsahů a audiovizuálních děl, jež nejsou předmětem sbírkotvorné činnosti Národního filmového archivu, a vytvořit a zajistit provoz systému pro jejich sběr, zpracování, zpřístupnění a ukládání, včetně retrospektivní působnosti	B13	MK, NK;	MV - archivy	2026-27	Problematika nebyla v letech 2021/2 řešena.
Budování knihovních fondů a informačních zdrojů						
53	Zajistit odpovídající financování nákupu knihovních fondů a informačních zdrojů v souladu s potřebami uživatelů, rozvojem vědních oborů a doporučujících standardů včetně vlivu inflace	B13	provozovatelé knihoven		2021-2027	Jedná se o základní činnost knihoven, na kterou též měla negativní dopad pandemie koronaviru, resp. její ekonomické důsledky. Statistické údaje za r. 2021 nebyly v době zpracování Zprávy k dispozici.
54	Zavést dotační program na podporu retrospektivní akvizice fondů významných z hlediska národního kulturního dědictví	B13	MK		2021-2027	Problematika nebyla v letech 2021/2 řešena.
55	Pokračovat v podpoře doplňování zahraniční literatury pro jazykové vzdělávání uživatelů do fondů knihoven	B13	MK, MZK, vybraný okruh knihoven		2021-2027	Projekt Cizojazyčná literatura každoročně podporuje doplňování zahraniční literatury do fondů knihoven pro potřebu rozvoje jazykových dovedností obyvatel. V projektu je zapojeno 54 center cizojazyčné literatury, která pokrývají celou Českou republiku. V roce 2021 MK poskytlo finanční prostředky ve výši 697 490,- Kč a v roce 2022 575 860 + 703 000 Kč. V r. 2021 55 přihlášených knihoven obdrželo 3 573 publikací v anglickém, německém, francouzském, španělském, italském, slovenském, ruském a polském jazyce.
56	Aktualizovat podmínky dotačního programu na podporu akvizice literatury v jazycích národnostních a etnických menšin, migrantů, knih pro občany s postižením (Knihovna 21. století aj.)	B13	MK		2021-2027	Podmínky dotačního titulu MK Knihovna 21. století, resp. jeho okruhu zaměřeného na podporu práce s národnostními menšinami a integraci cizinců byly rozšířeny o možnost podpory výstav, besed, soutěží, vzájemných setkávání, open air akcí, jazykových kurzů (jazyky národnostních menšin) pro knihovníky. Podpora nákupu knihovních fondů v jazycích národnostních menšin byla více provázána s dalšími aktivitami knihoven na podporu národnostních menšin a cizinců. Okruh Podpora všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro občany se zdravotním postižením - nákup knihovních fondů pro nevidomé a slabozraké byl více provázán s

					podporou kulturních aktivit knihoven pro občany se zdravotním postižením.
57	Pokračovat v realizaci projektu Česká knihovna na podporu akvizic nekomerčních titulů původní české literatury pro knihovny	B13	MK, MZK	2021-2027	V roce 2021 realizovala Moravská zemská knihovna v Brně 23. ročník projektu Česká knihovna, který je zaměřen na podporu nákupu nekomerčních titulů uměleckých děl české literatury, české ilustrované tvorby pro děti a mládež a vědy o literatuře. Přihlásilo se 63 nakladatelství se 483 knižními tituly. Literární rada vybrala pro knihovny do nabídkového seznamu celkem 215 knižních titulů od 42 nakladatelů. Do projektu se zapojilo 650 knihoven, z toho 633 veřejných a 17 vysokoškolských. 650 knihoven obdrželo na obohacení svých fondů 22 710 publikací původní české literární tvorby.
58	Rozšířit a zefektivnit vytváření a cirkulaci výměnných souborů knih a dalších dokumentů v rámci regionu	B13	Kraje, KK, MZK, pověřené knihovny	2021-2027	Půjčování výměnných souborů je jedním z hlavních nástrojů plnění základních cílů regionálních funkcí knihoven. Kvalitní a aktuální knihovní fond je základem každé dobře fungující knihovny. Ve většině krajů se daří rozvíjet vícezdrojové financování výměnných fondů – z celkové částky na nákup výměnného fondu tvoří 12 % financí jiné zdroje než krajská dotace. Podíl těchto zdrojů každoročně stoupá. Při práci s fondem je využíván Standard pro dobrý knihovní fond (= metodický pokyn MK k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu). Náklady na nákup výměnného fondu v roce 2021 činily 37 205 563 Kč, což je 22,6 % z celkového objemu dotací krajů na výkon regionálních funkcí knihoven za ČR (pro srovnání: v roce 2020 náklady činily 31 515 466 Kč, což představovalo 21,6 %).
59	Podporovat zajištění elektronických informačních zdrojů (včetně e-knih) pro výzkum, vývoj i veřejnost	B13/15	MK, NK, MŠMT, NTK	2021-2027	České EIZ jsou podporovány z programu MK VISK 8 Elektronické informační zdroje a zpřístupnění informačních zdrojů prostřednictvím Centrálního portálu knihoven. Je podporováno zajištění multilicenčních přístupů k elektronickým informačním zdrojům. Prostředky na zakoupení multilicence pro přístup dalších knihoven do

					<p>Mediální databáze firmy Anopress IT, databáze právních informací ASPI firmy WoltersKluwer ČR, a.s. a databáze LibraryPressDisplay firmy NewspaperDirect byly v r. 2021 poskytnuty Národní knihovně ČR na zprostředkování dalším knihovnám systému 3 100 000 Kč.</p> <p>Zahraniční EIZ jsou podporovány projektem CzechELib, který realizuje Národní technická knihovna. Cílem projektu je zajistit pro celou výzkumnou a vzdělávací sféru v České republice efektivní nákup a zpřístupnění klíčových elektronických informačních zdrojů pro potřeby vědy, výzkumu a vzdělávání. Projekt je v období 2017 – 2022 spolufinancován EU z OP VVV.</p>
60	Propagovat a využívat otevřená úložiště a open access pro přístup k publikovaným recenzovaným výsledkům výzkumu a vývoje	B16	NTK, NK, MZK, AKVŠ ad.	2021-2027	<p>Národní úložiště šedé literatury (NUŠL) je služba Národní technické knihovny, jejímž hlavním cílem je zvýšení viditelnosti, zpřístupňování, ukládání a archivace tzv. šedé literatury, vznikající v ČR v oblastech vědy, výzkumu a vzdělávání. Hlavními součástmi NUŠL jsou vyhledávač šedé literatury a digitální repozitář. Nadále usiluje o propojování záznamů ve svém repozitáři se záznamy v informačním systému VaVal prostřednictvím kódů projektů a poskytovatelů finanční podpory. V současné době plnohodnotně funguje nové uživatelské rozhraní portálu https://nusl.cz/, které umožňuje velmi přehledné facetové vyhledávání nad dostupnými daty.</p> <p>Pro evidence výsledků vědecké práce v AV ČR je využíván systém ASEP https://asep-portal.lib.cas.cz/</p>
61	Podporovat kooperativní tvorbu národních, regionálních a oborových bibliografií s návazností na faktografické, plnotextové a multimediální zdroje	B15	NK, MZK, krajské a specializované knihovny	2021-2027	<p>V programu MK VISK 9/I byly poskytovány dotace knihovnám, které se podílely na tvorbě a zpracování metadat v systému analytické (článekové) bibliografie ANL. V r. 2021 byla celkem 13 projektům poskytnuta částka 955 tis. Kč, v r. 2022 13 projektům celková částka 996 tis. Kč.</p>
62	Konstituovat a zajistit financování systému analytické národní bibliografie s centrálním pracovištěm v Národní knihovně ČR	B13/15	MK, NK	2021-2027	<p>V NK ČR bylo vybudováno pracoviště s 1 pracovním úvazkem. Financování systému ANL bylo zajištěno v minimální výši ze zdrojů NK ČR a z programu MK VISK 9/1.</p>

63	Spolupracovat v oblasti prezentace historických dokumentů, zpřístupnění plnotextových edic historických textů, přípravě standardů pro popis rukopisů a starých tisků	B13/15	NK, MZK, KNAV a knihovny s historickými fondy	VŠ, ústavy AV ČR	2021-2027	Opatření realizováno prostřednictvím projektů výzkumu a vývoje, např. projekt Knihověda.cz viz https://www.knihoveda.cz/ , financovaný z prostředků programu MK NAKI II., jehož cílem bylo vytvoření virtuálního prostředí pro výzkum kulturního dědictví, konkrétně dějin české knižní kultury do roku 1800. Dále projekt „Česká knižní ilustrace v raném novověku“, viz https://e-ilustrace.cz/ , financovaný Technologickou agenturou ČR, zaměřený na zpřístupnění obrazového materiálu ve starých tiscích vydaných v českých zemích a vytvoření virtuálního badatelského prostředí pro studium knižní ilustrace za pomoci nových digitálních nástrojů
----	--	--------	---	------------------	-----------	---

Cíl	Opatření	Indikátory úspěšné realizace	Plnění koncepce 2022
B13	43	Objem digitalizované bohemikální vydavatelské produkce dosáhne alespoň 25 % objemu tištěné	V prostředí knihoven je ročně digitalizováno 4,5 - 5 mil. stran.
B13	43,45	Roste počet knihoven, které digitalizují svůj fond, vývoj v časové řadě	Kromě NK ČR a MZK jsou zřízena digitalizační pracoviště při krajských knihovnách a v knihovnách mnoha dalších paměťových institucí, ve kterých průběžně probíhá digitalizace kulturního obsahu.
B15	44	Zpracované a aktualizované standardy pro oblast digitalizace, uchování a zpřístupnění knihovních fondů	Standardy digitalizace jsou průběžně aktualizovány a modernizovány. Změny a aktualizace standardů plánuje a realizuje tzv. formátový výbor.
B15	51	Zajištění provozu úložiště digitálního obsahu (LTP) včetně archivace digitálních dokumentů pro knihovny systému	V roce 2021 byla provedena hloubková analýza stávající linky digitalizace a LTP v NK ČR. Z této studie vychází NK ČR a MZK Brno při plánování dalších kroků v rámci svých politik digitalizace a LTP uložení.
B13	48	Legislativní zajištění elektronického povinného výtisku	MK v předchozím volebním období zpracovalo návrh tzv. trojnovely (novela knihovního zákona, zákona o neperiodických publikacích a tiskového zákona), jejímž základem je úprava povinného výtisku elektronických dokumentů a web-harvestingu. Tato novela již nebyla Poslaneckou sněmovnou projednána. Navázala na ni NK ČR, která zpracovala její aktualizaci a předložila ji MK. Aktualizace se týká například zpřístupňování povinných výtisků elektronických publikací. V současné době probíhají předběžná jednání se zainteresovanými stranami. Návrh by MK podle Plánu legislativních prací vlády mělo předložit vládě do konce roku 2023.
B13	48	Vybudování a provoz systému e-depozit pro shromažďování a zpracování born-digital publikací	NK ČR testuje provoz systému pro e-depozit pro shromažďování a zpracování born-digital publikací.
B13	54	Zřízení dotačního programu na podporu retrospektivní akvizice fondů významných z hlediska národního kulturního dědictví	zatím nere realizováno
B17	36	Zajištění dostupnosti vysokorychlostního připojení k internetu prostřednictvím knihoven, počet připojených knihoven v časové řadě	zatím nere realizováno

C. Trvalé uchování tradičních knihovních dokumentů

18. Dokumenty ohrožené fyzickou degradací jsou stabilizovány a/nebo digitalizovány

19. Existuje kooperativní systém spolupracujících institucí pro depozitní ukládání

20. Knihovny jsou připraveny na krizové situace ohrožující životy, zdraví, majetek, životní prostředí nebo vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek.

Přehled opatření k naplnění strategických a specifických cílů

Pořadí	IMPLEMENTACE KONCEPCE	Cíl	Realizace	Spolupráce	Termín realizace (od-do)	Plnění koncepce 2022
	Trvalé uchování tradičních knihovních dokumentů					
64	Vytvořit nový dotační program na podporu ochrany fondů pro knihovny	C18	MK	NK, ÚKR	2021-2027	V průběhu roku 2021 byl zpracován nový dotační program MK VISK 4 zaměřený na podporu dlouhodobé ochrany knihovních fondů, procesů restaurování a konzervace a modernizaci pracovišť o vybavení potřebné pro zachování fondů. Program je propojen s programy VISK 6 a VISK 7, zabývajícími se digitalizací. Poprvé byl realizován v r. 2022. Dotacemi v celkové výši 1 526 000 Kč bylo podpořeno 14 projektů. Zároveň proběhla řada akcí k informování odborné veřejnosti a metodická školení pro potenciální žadatele o dotaci.
65	Obnovit Národní program centrální ochrany a prevence živelných katastrof	C20	NK, MK, Modrý štít atd.		2021-2027	Nerealizováno z důvodu finančních a personálních limitů NK ČR.
66	Zajistit kontinuální podporu základních postupů správy a ochrany knihovních fondů s důrazem na systémově řešené odkyselování knihovních fondů, vybudovat Mezioborové metodické centrum konzervace novodobých dokumentů	C18	MK, NK, MZK		2021-2027	Odkyselování knihovních fondů je financováno především z dotačního programu MK VISK - nyní VISK 4. V tomto programu je aktivní zejména NK ČR, ale počet zapojených knihoven postupně narůstá (MLP, VKOL, MSVK Ostrava). NK ČR v průběhu roku 2021 připravila komplexní analýzu budoucích možností odkyselování včetně finančních aspektů.
67	Podporovat spolupráci knihoven se složkami integrovaného záchranného systému v oblasti ochrany kulturního a znalostního bohatství, měkkých cílů	C20	NK, MZK, SKIP, SDRUK, KK, knihovny a		2021-2027	Jednotlivé knihovny jsou provázány s lokálními prvky IZS - příkladem je Městská knihovna v Praze. NK ČR se v roce 2021 věnovala zejména zajištění principů ochrany tzv. soft-cílů. Výsledky svých zjištění aktivně prezentuje na odborných fórech. NK ČR dále

	apod.		jejich provozovatelé			plánuje uspořádat cvičení v lokalitě Klementina v druhé polovině roku 2022. Jeho výsledky budou transformovány do vybraných metodických doporučení Knihovnického institutu NK ČR s dopadem na celý systém knihoven.
68	Vybudovat ústřední depozitní knihovnu pro málo využívané dokumenty	C19	MK, NK, MZK	ÚKR	2021-2027	Pokračuje kontinuální zpracování tzv. rezervních fondů NK ČR, jež budou do budoucna tvořit základ systému depozitního ukládání. Probíhá zároveň řízené a systematické doplňování těchto fondů o dokumenty získané dary či akvizicí z dalších paměťových institucí. NK ČR zároveň připravuje dostavbu II. etapy CD Hostivař, kde by tyto fondy měly být do budoucna uloženy a postupně transformovány do podoby depozitní knihovny.
69	Vybudovat mobilní pracoviště záchrany kulturního dědictví pro operativní konzervátorské zásahy na historických i novodobých fondech	C18	MK, NK, TA ČR		2025	V roce 2021 byla zpracována základní projektová fiche pro vybudování mobilního pracoviště záchrany kulturního dědictví včetně rozpočtu, vhodný finanční mechanismus zatím nebyl nalezen.
70	Vybudovat Národní zvukové centrum s cílem zajistit finanční a organizační podporu oblasti zpracování, digitalizace a ochrany zvukových dokumentů	C18	MK, NM	MV – Národní archiv	2021-2027	Problematika ochrany národního zvukového dědictví byla řešena na zasedání ÚKR v květnu 2022. Je třeba zajistit vhodnou instituci, která by tuto průřezovou oblast zaštitila. Předpokládají se další jednání ve věci na úrovni MK.
71	Vytvořit a zajistit fungování systému konverze a trvalého uchování obsahu elektronických dokumentů na pevném nosiči ("e-born")	C18	MK, NK, MZK		2021-2027	V uplynulém období nebylo ve větší míře řešeno, využívají se v této oblasti výsledky projektu CD Archa, který byl ukončen v roce 2020.

Cíl	Opatření	Indikátory úspěšné realizace	Plnění koncepce 2022
C19	68	Vybudování centrálního depozitního skladu	Probíhá zpracování rezervních fondů NK ČR, které budou tvořit základ budoucího systému depozitního uchování v ČR. Připravuje se dostavba II. fáze CD Hostivař, kde by měl být prostor pro uložení dotčených fondů.
C18	66	Zajištění potřebných kapacit (odkyselovací linky) pro odkyselování fondů paměťových institucí	Probíhá odkyselování ve formě dílčích projektů. NK ČR zpracovala analýzu dalších kroků v podpoře této oblasti vč. finančních možností.
C20	65,67	Roste počet knihoven, které mají zpracovanou bezpečnostní analýzu, vývoj v časové řadě	Počet knihoven postupně narůstá. Jsou vytvářeny vzorové dokumenty na centrální úrovni, organizovány odborné akce a fóra.
C20	65,67	Roste počet knihoven, které mají zpracovaný krizový a evakuační plán, vývoj v časové řadě	Počet knihoven postupně narůstá. Jsou vytvářeny vzorové dokumenty na centrální úrovni, jsou organizovány odborné akce a fóra.

D. Výstavba knihoven, podpora infrastruktury ICT v knihovnách

21. Knihovny disponují adekvátním prostorovým zajištěním pro rozvoj komunitních, vzdělávacích, kulturních aktivit a trávení volného času
22. Knihovny jsou vybaveny nejnovějšími technologiemi, které uživatelům umožňují rychlý, bezpečný a příjemný přístup k informacím a současným kulturním formám v širokém rozsahu
23. Je postavena nová budova Národní knihovny, nová budova depozitáře Moravské zemské knihovny, nové budovy Moravskoslezské vědecké knihovny a Vědecké knihovny v Olomouci

Přehled opatření k naplnění strategických a specifických cílů

Pořadí	IMPLEMENTACE KONCEPCE	Cíl	Realizace	Spolupráce	Termín realizace (od-do)	Plnění koncepce 2022
	Výstavba knihoven, podpora infrastruktury ICT v knihovnách					
72	Provozovat metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukce knihoven v Moravské zemské knihovně, zpracovat metodiky pro výstavbu a vybavování knihoven, budovat evidenci realizovaných projektů, organizovat semináře pro knihovny a obce	D21	MK, MZK		2021-2027	<p>Centrum plní poradenské funkce a informuje provozovatele knihoven na webových stránkách https://mcvrk.mzk.cz/ Organizuje semináře a výstavy s tématy architektury a koncepce knihoven jako vzdělávacích a komunitních center. http://mcvrk.mzk.cz/akce/konference http://mcvrk.mzk.cz/akce/seminare</p> <p>V roce 2021 byl vydán metodický pokyn Standard pro postupy rekonstrukce knihoven, https://ipk.nkp.cz/docs/standard-pro-postupy-rekonstrukce-knihoven</p> <p>V roce 2022 byla připravena putovní edukativní a prezentační výstava Revize knihoven, která získala i online podobu https://architektura.knihovny.cz/</p> <p>V roce 2022 byla spuštěna Databáze staveb a rekonstrukcí knihoven, viz http://mcvrk.mzk.cz/databaze-staveb, která umožní sledovat vývoj v této oblasti.</p> <p>Poptávka po školících, poradenských a metodických činnostech centra narůstá i v souvislosti s krajskými dotacemi na obnovu knihoven, připravovanými projekty IROP a NPO na investiční výstavbu knihoven jako komunitních center. Vzhledem k zájmu knihoven o služby centra by bylo potřeba jej personálně posílit.</p> <p>V roce 2022 proběhly ve spolupráci s NK ČR tři semináře zaměřené na architekturu a prostor knihoven s názvem Jak na prostory knihoven - https://jak-na-prostory-knihoven.webnode.cz/.</p>
73	Podporovat vybavování knihoven ICT v oblasti služeb uživatelům (program VISK)	D22	MK, NK, knihovny a jejich provozovatelé	ÚKR	2021-2027	<p>Nejvýznamnějším dotačním titulem pro tuto oblast je program MK VISK 3 - Informační centra veřejných knihoven. Cílem tohoto podprogramu je systematická podpora poskytování informací občanům prostřednictvím knihoven s využitím informačních technologií, zejména prostřednictvím</p>

					<p>internetu. Dotace jsou poskytovány na projekty celostátního významu, automatizaci knihovnických činností v knihovnách menších měst a obcí, zahájení výpůjček e-knih, podporu dostupnosti služeb pro zdravotně postižené, obnovu technického a programového vybavení, zvýšení a zkvalitnění produkce, zpřístupnění a prezentace primárních a sekundárních informačních dokumentů v elektronické podobě, zlepšení vzájemné kooperace knihoven v oblasti získávání, zpracování a sdílení informačních zdrojů.</p> <p>V roce 2021 bylo podpořeno 314 projektů knihoven zaměřených na zlepšení technologického vybavení v hodnotě 23 559 031 Kč. V roce 2022 bylo podpořeno 306 projektů knihoven zaměřených na zlepšení technologického vybavení v hodnotě 22 022 000 Kč.</p>
74	Podporovat výstavbu, rekonstrukci a vybavování knihoven jako komunitních, vzdělávacích a kulturních center, využít možnosti financování rozvoje knihoven z programu IROP, finančně podporovat investiční projekty knihoven v krajích, prostřednictvím společných memorand a smluv zajistit spolupráci na rovině ústředních orgánů státní správy a možnost dotací pro knihovny a jejich zajištění pro rozvoj komunitních a vzdělávacích činností	D21/22	MK, MPSV, kraje, provozovatelé knihoven	2021-2027	<p>Byly připraveny podmínky dotačních programů na investiční projekty knihoven z prostředků IROP, dále se v gesci MK připravuje zvláštní výzva NPO, zaměřená na investiční projekty knihoven. Předpokládá se realizace od r. 2023. V Jihomoravském kraji byl na rok 2022 a s výhledem na další roky obnoven dotační program Obecní knihovna zaměřený na podporu rekonstrukce a vybavení knihoven v obcích do 3000 obyvatel.</p>
75	Zvýšit dostupnost knihoven pro osoby ohrožené sociálním a digitálním vyloučením a zlepšit vybavení knihoven potřebnými technologiemi	D22	MK, MPSV, provozovatelé knihoven,	2021-2027	<p>Vybavení knihoven technologiemi pro zvýšení dostupnosti jejich služeb pro osoby ohrožené sociálním a digitálním vyloučením je dotováno z prostředků programu MK VISK 3, podrobněji viz opatření č. 73.</p> <p>SKIP a SONS dne 19. 5. 2022 uzavřely Memorandum o spolupráci s cílem usilovat o spolupráci v oblastech vytváření podmínek k poskytování a rozvoji knihovnických služeb pro osoby s těžkým zrakovým postižením ve všech typech knihoven: odstraňování architektonických a informačních bariér pro osoby s těžkým zrakovým postižením, zpřístupňování webových stránek knihoven, realizace volnočasových aktivit se zaměřením na rozvoj dovedností osob s těžkým zrakovým postižením.</p>

⁵ Viz slovník pojmů

76	Realizovat výstavbu nové budovy Národní knihovny ČR, dostavbu depozitáře Moravské zemské knihovny, postavit budovy Moravskoslezské vědecké knihovny a Vědecké knihovny v Olomouci	D23	MK, NK, MZK, MS kraj, MSVK	2021-2027	Otázka výstavby nové budovy NK ČR bude nejprve předmětem odborných diskusí. Depozitář MZK je v závěrečné fázi stavebních prací s předpokládaným dokončením v 09/2022. Stavby zmíněných krajských knihoven jsou ve fázi příprav, v případě MSVK v Ostravě ve fázi hledání zdroje investic.
----	---	-----	----------------------------	-----------	---

Cíl	Opatření	Indikátory úspěšné realizace	Plnění koncepce 2022
D21	74	Roste počet knihoven, které mají dostatečné prostorové zajištění svých vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit, vývoj v časové řadě	V roce 2022 byl spuštěn provoz Databáze staveb a rekonstrukcí knihoven, viz http://mcvrk.mzk.cz/databaze-staveb , která umožní sledovat vývoj v této oblasti. Reálná implementace byla negativně ovlivněna pandemickou krizí.
D22	73	Roste počet knihoven, které mají odpovídající technologické vybavení pro zajištění svých vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit, vývoj v časové řadě	V roce 2021 bylo z dotačního programu MK VISK 3 podpořeno 314 projektů knihoven zaměřených na zlepšení technologického vybavení v hodnotě 23 559 031 Kč. V roce 2022 bylo z dotačního programu MK VISK 3 podpořeno 306 projektů knihoven zaměřených na zlepšení technologického vybavení v hodnotě 22022 tis. Kč.
D23	76	Postavena nová budova Národní knihovny ČR, nová budova depozitáře Moravské zemské knihovny v Brně a nové budovy Moravskoslezské vědecké knihovny a Vědecké knihovny v Olomouci	Otázka výstavby nové budovy NK ČR bude výsledkem odborných diskusí a finančních možností SR, další stavební akce pokračují (depozitář MZK ve fázi dokončení, budovy krajských knihoven v různých fázích příprav).
D22	75	Nejméně 70 % z celkového počtu evidovaných knihoven využívá služby portálu Knihovny.cz jako hlavního přístupového bodu ke službám a informačním zdrojům knihoven	Připravuje průzkum pro další období implementace, který by na tuto otázku měl odpovědět.

E. Vzdělávání pracovníků knihoven

- 24. Knihovny disponují kompetentním personálem
- 25. Existuje efektivní systém vzdělávání pracovníků knihoven včetně jejich managementu
- 26. V knihovnách existují pracovní pozice specialistů na vzdělávání

Přehled opatření k naplnění strategických a specifických cílů

Pořadí	IMPLEMENTACE KONCEPCE	Cíl	Realizace	Spolupráce	Termín realizace (od-do)	Plnění koncepce 2022
	Vzdělávání pracovníků knihoven					

77	Provádět periodicky průzkumy věkové, vzdělanostní a mzdové struktury zaměstnanců knihoven, analyzovat současný systém odměňování, sledovat motivační a nefinanční odměny a benefity uplatňované v knihovnách, připravit doporučení vedoucí k nastavení systému adekvátního odměňování knihovníků a odborných pracovníků knihoven	E24	NK, MZK, KK, SKIP, SDRUK	MK	2021-2027	<p>V roce 2021 NK ČR provedla periodickou Analýzu mzdové, věkové a vzdělanostní struktury pracovníků knihoven v České republice 2020/2021, zpráva viz: https://ipk.nkp.cz/docs/Zprava_analza2020_DEF2021_11.pdf</p> <p>Byl připraven návrh Metodického pokynu k zařazování zaměstnanců knihoven na odborných knihovnických pozicích do platových tříd podle Katalogu prací.</p> <p>SKIP ČR spolupracuje na projektu, realizovaném Konfederací zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR společně se svými členy a partnerem projektu ČMKOS. Cílem je připravit využitelná doporučení pro implementaci opatření u vybraných pracovních pozic v odvětvích a sjednotit názory sociálních partnerů na bipartitní úrovni v problémových oblastech.</p>
78	Podporovat profesní vzdělávání knihovníků dotačními programy MK (VISK 2, K21) a dalších ústředních orgánů státní správy, prostřednictvím krajů a obcí realizovat vzdělávání v rámci regionálních funkcí knihoven	E25	MK, kraje, NK, MZK, NTK, KK, PK, provozovatelé knihoven	MPSV SKIP, SDRUK,	2021-2027	<p>MK každoročně poskytuje dotace na vzdělávání knihovníků v podprogramu VISK 2 – Mimoškolní vzdělávání pracovníků knihoven. Zaměření kurzů se posouvá směrem k nástavbovým kurzům a e-learningu. Je podporována i tvorba, příprava a realizace knihovnických rekvalifikačních kurzů pro získání odborné způsobilosti a prohlubování odborných způsobilostí podle Národní soustavy kvalifikací (dle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání č. 179/2006 Sb.), rozvoj digitálních kompetencí, kurzy pedagogického minima pro knihovníky, lektorské a prezentační dovednosti aj. Dotační program byl rozšířen na oblast rekvalifikačního i inovačního studia. Předmětem podpory je také vybavování krajských vzdělávacích center.</p> <p>Rok 2020 byl poznamenán nepříznivou epidemickou situací a tato skutečnost se odrazila i v realizaci vzdělávacích aktivit financovaných z programu VISK 2. V roce 2020 bylo v 18 kurzech základů informační/počítačové gramotnosti odučeno celkem 105 hodin a v 90 kurzech expertních 577 hodin. Pro srovnání – v r. 2019 bylo v 41 kurzech základů informační/počítačové gramotnosti odučeno celkem 295 hodin a v 122 expertních kurzech 716 hodin. Rok 2021 byl též poznamenán nepříznivou epidemickou situací s dopadem na vzdělávací aktivity z programu VISK 2. V roce 2021 bylo v 36 kurzech základů informační/počítačové gramotnosti odučeno celkem 193 hodin a v 112 expertních kurzech 865 hodin.</p> <p>Celkem 24 projektům byla poskytnuta částka 788 tis. Kč.</p> <p>V r. 2022 bylo 22 projektům poskytnuta částka 876 tis. Kč.</p>

79	Naplnovat Koncepti celoživotního vzdělávání knihovníků a dalších odborných pracovníků v knihovnách, zajistit koordinaci systému celoživotního vzdělávání v knihovnách	E25	ÚKR, NK, MZK, KK, knihovny a jejich provozovatelé	MK, SDRUK, SKIP,	2021-2027	Dne 2. 5. 2022 projednal poradní orgán ministra kultury Ústřední knihovnická rada Koncepti celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven na léta 2022-2027, viz https://ipk.nkp.cz/docs/Koncepce_CZV_202120271.pdf . Koncepce se zabývá všemi oblastmi formálního a neformálního vzdělávání pracovníků knihoven. Jsou zde definována rámcová pravidla pro obnovování (inovaci) kvalifikace s cílem dlouhodobě udržet, resp. obnovovat odbornou kvalifikaci na odborných knihovnických pozicích, pravidla pro prohlubování a rozšiřování kvalifikace s cílem zajistit a garantovat kvalitu specializačního vzdělávání pro knihovnické profese, jeho úplnost, aktuálnost a začlenění do systému celoživotního vzdělávání knihovníků a doporučení pro oblast zvyšování kvalifikace s cílem udržet kombinované formy vysokoškolského studia na bakalářské i magisterské úrovni na všech oborových vysokých školách a ovlivnit vysokoškolské oborové studijní programy tak, aby respektovaly požadavky praxe.
80	Prohloubit spolupráci knihoven a profesních sdružení s odbornými středními, vyššími odbornými a vysokými školami se studijními programy pro knihovnické povolání. Zapojoovat pracovníky knihoven do výuky specializovaných předmětů, např. historie, pomocných věd historických, restaurování	E25	SŠ, VŠ, NK, MZK, NTK, KK, specializované knihovny	MK, SKIP, SDRUK	2021-2027	Navázána spolupráce mezi Katedrou informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty MU, Knihovnou Jiřího Mahena a Katedrou občanské výchovy Pedagogické fakulty MU. Výsledkem je výukový blok studentů-budoucích pedagogů v prostoru Knihovny Na Křižovatce (Experimentální pracoviště KJM, využívané Katedrou informačních studií a knihovnictví). Příkladem spolupráce byla např. konference Národní seminář informačního vzdělávání 2020 s tématem Knihovna jako vzdělávací prostředí. Záměrem konference bylo prezentovat aktuální témata a trendy informačního vzdělávání v prostředí knihoven s přesahy do formálního prostředí škol. Hlavním organizátorem byla Katedra informačních studií a knihovnictví FF MU. Kabinet informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně realizoval v roce 2021 projekt Digitální krajina, výzvy a trendy. Každý z deseti online kurzů měl časovou dotaci 20 hodin: 14 hodin přímého online kontaktu + 6 hodin asynchronního vzdělávání (e-learningová opora ke kurzu, plnění úkolů). Online kurzy byly zacíleny tematicky i propagačně na knihovníky, nicméně některých z nich se účastnili např. také učitelé, muzejníci či archiváři. Toto propojení oborů je do budoucna žádoucí. Cílem dalšího projektu KISK ONLINE byla možnost pro knihovníky studovat v univerzitních online kurzech s podporou tutorů. Tutoři byli studenti nebo čerství absolventi KISK MU, kteří prošli přípravnými kurzy a tutoring byl jejich odbornou praxí. Účastníci mohli zvolit několik strategií – od samostudia obsahu webu a výběru třeba jen jediného úkolu dle jejich aktuálních profesních potřeb až po splnění celého kurzu a získání certifikátu. Byl vytvořen nový kurz Online tutoring: tutorský toolkit. Do čtyř kurzů vstoupilo 117 účastníků a certifikátem je zakončilo 54 absolventů.

81	Aktualizovat typové pozice v Národní soustavě povolání	E24	MK, MPSV, NK, MZK, NTK, SKIP, SDRUK		2021-2027	Byly připraveny návrhy na nové typové pozice v Národní soustavě povolání, vznikla pracovní skupina ze zástupců knihoven, která připravila aktualizace a revize typových knihovnických pozic na středoškolské úrovni.
82	Dopracovat metodiku a obsahovou náplň rekvalifikačních kurzů pro knihovnické profesní kvalifikace na úrovni 6 a 7 podle struktury Národní soustavy povolání a hodnotících a kvalifikačních standardů podle Národní soustavy kvalifikací	E25	MK, MPSV, NK, MZK, NPI ČR, MSVK, KJM, SKIP, „oborové“ školy ⁶		2021-2027	V roce 2021 byl Ministerstvem kultury dotačně podpořen projekt VISK 1 Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě, příspěvkové organizace, částkou 626 000 Kč. Za spolupráce odborníků z Národní knihovny ČR, MZK v Brně aj. vznikla sada celkem 28 modulárních studijních textů podle platného hodnotícího standardu vysokoškolské pozice v úrovni 7 (magisterská). Současně byly aktualizovány 4 studijní texty z úrovně 6 (bakalářská) vytvořené v roce 2019. Garantované studijní texty budou sdíleny autorizovanými osobami při zkouškách podle NSK a jsou k dispozici taktéž odborné knihovnické veřejnosti (https://www.msvk.cz/pro-knihovny/studijni-texty/).
83	Rozšířit počet autorizovaných osob (zástupců) pro realizaci rekvalifikačních knihovnických zkoušek	E25	MK, NK, MZK, KK, SKIP, „oborové“ školy ⁷		2021-2027	Počet autorizovaných osob se dlouhodobě nedaří rozšiřovat.

⁶ Viz slovník pojmů

⁷ Viz slovník pojmů

84	Připravit metodiku pro systém inovačního vzdělávání pracovníků knihoven	E25	MK, NK, SKIP, SDRUK		2021-2027	Problematika nebyla v letech 2021/2 řešena.
85	Připravit jednotný kurz knihovnického minima formou e-learningu pro neprofesionální pracovníky knihoven	E25	NK, MZK, SKIP, SDRUK, KK		2021-2027	Jednotný kurz je připravován ve spolupráci NK ČR a krajských knihoven. Krajské knihovny mají zpracované kurzy knihovnického minima formou e-learningu, které nabízejí celému systému knihoven. Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně ve spolupráci s MZK, Moravskoslezskou vědeckou knihovnou v Ostravě a NK ČR plánují podat na rok 2023 projekt na vytvoření online kurzu knihovnického minima, který budou moci využít všechna krajská vzdělávací centra pro obecní knihovny ve své působnosti.
86	Zajišťovat a rozšiřovat nabídku celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven, motivovat k jejich kontinuálnímu profesnímu růstu (kurzy, semináře, workshopy, e-learning, webináře a další formy)	E25	NK, MZK, NTK, KK, PK, SKIP, SRUK		2021-2027	Nabídka CŽV je pestrá, KK, NK, MZK i NTK realizují četné vzdělávací akce na základě dotazníkových šetření. Mnohé aktivity probíhají ve spolupráci se SKIP a SDRUK. Seznam pořádaných akcí je veřejně dostupný na https://www.skipcr.cz/knihovnicke-akce Rozsahu vzdělávání knihovníků se věnuje též metodický pokyn MK k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami... Od roku 2022 bude údaj o rozsahu absolvovaného vzdělávání zahrnut i do statistického výkazu o knihovně.

87	Zajistit kvalitní vzdělávání knihovníků pro provoz knihovny jako vzdělávacího, kulturního a komunitního centra, rozšířit jejich kompetence a dovednosti, zaměřit se na intenzivní spolupráci s členy cílových skupin, odborníky, vzájemné síťování, uchovávání a distribuce know-how, zajistit evaluaci	E25	MK, –NPI ČR, „oborové“ školy ⁸ , SKIP, SDRUK, AKVŠ, NK, MZK, MSVK, KJM, NTK, KK, PK, knihovny a jejich provozovatelé		2021 - 2027	Podrobněji viz též opatření č. 5, 56 a 86. Na seminářích, workshopech, webech a sociálních sítích jsou sdíleny příklady dobré praxe. Řada aktivit probíhá online formou. Nadace OSF vyhlásila v r. 2021 grantovou výzvu pro veřejné knihovny určenou na pořádání aktivit v oblasti mediálního vzdělávání pro veřejnost i pracovníky knihoven. 17 knihoven získalo podporu ve výši 760 029 Kč Spolek Wikimedia Česká republika organizuje pro knihovníky školení, kde je možné se naučit pracovat s Wikipedií: <ul style="list-style-type: none"> · Základy Wikipedie pro knihovníky · Workshop psaní Wikipedie · Jak učit seniory psát Wikipedii
88	Zavést systém vzdělávání pro management knihoven v oblasti řízení lidských zdrojů (VISK 2)	E25	MK	NK, NTK, SKIP, SDRUK, AKVŠ, „oborové“ školy ⁹	2021-2027	NK ČR v roce 2021 vydala příručku pro nové vedoucí/ředitele knihoven Jak řídit knihovnu v tištěné i elektronické verzi dostupné na https://priucky.ipk.nkp.cz/rizeni/start . Na příručku navázaly 2 cykly vzdělávání pro management knihoven (Rozvoj manažerských kompetencí), které realizoval SKIP ve spolupráci s NK ČR. Trénink pro manažery a manažerky knihoven uspořádal SDRUK formou tří seminářů, zaměřených na sadu konkrétních nástrojů, které pomohou v řešení konfliktů. Vzdělávací kurzy pro knihovníky v oblastech řízení lidských zdrojů budou též předmětem podpory z Národního plánu obnovy, segmentu Status umělce. Realizace se předpokládá od r. 2023.
89	Zajišťovat vzdělávání metodiků krajských a pověřených knihoven mj. v oblasti metod a cílů komunitně fungujících knihoven	E25	NK, MZK, kraje, KK, PK, SKIP		2021-2027	SKIP realizuje pravidelný cyklus vzdělávání metodiků knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí. Workshopy pro metodiky se staly za dobu své existence vyhledávanou platformou dalšího profesního vzdělávání, ale i osobního setkávání knihovníků-metodiků s cennou výměnou zkušeností. Sekce SDRUK pro regionální funkce uspořádala ve spolupráci s NK ČR a Krajskou knihovnou v Pardubicích v roce 2021 celostátní seminář “Regionální funkce knihoven 2021”. V roce 2022 proběhl pro metodiky krajských knihoven odborný seminář v Havlíčkově Brodě.

⁸ dtto

⁹ dtto

90	Vyhodnocovat účast pracovníků knihoven na akcích celoživotního vzdělávání	E25	NK, MZK, SKIP, SDRUK, KK, PK, knihovny	MK	2021-2027	Podrobněji viz opatření č. 86 a 87. V KK i v pověřených knihovnách v každém kraji je každoročně vyhodnocován Standard VKIS ¹⁰ obsahující i doporučení k vzdělávání knihovníků. Doporučené hodnoty metodického pokynu pro některé služby budou promítnuty do podmínek dotačního programu MK VISK pro rok 2023.
91	Prosazovat princip učící se organizace, vytváření pracovních míst (krátkodobých, dlouhodobých), podpora v dotačních titulech	E24	MK, MMR, MPSV, kraje, zřizovatelé, Úřady práce, SKIP, SDRUK, management a provozovatelé knihoven		2021-2027	Problematika nebyla v letech 2021/2 řešena.

¹⁰ [Metodický pokyn MK k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území ČR,](https://www.mkcr.cz/metodiky-a-koncepce-345.html) dostupný na <https://www.mkcr.cz/metodiky-a-koncepce-345.html>

92	Podporovat stáže a praxe v knihovnách pro různé typové pozice. Podporovat stáže studentů specializovaných oborů např. historie, pomocných věd historických, restaurování v knihovnách	E24	NK, MZK, NTK, SKIP, SDRUK, AKVŠ, knihovny, „oborové“ školy ¹¹	MK	2021-2027	Stáž studenta v organizaci má několik přínosů: živá konfrontace teorie, resp. učebních programů s praxí, výrazná pomoc v socializačním procesu studenta a tréninku mezigenerační komunikace či principů týmové práce. Studentům umožňuje reálně poznat budoucí partnery (klienty, uživatele aj.). Velmi důležitý je i aspekt obeznámení s profesní etikou a seznámení s komunikačními trendy v oboru nebo v instituci. Stáže studentů SŠ i VŠ probíhají v mnoha knihovnách (MZK, MSVK, aj.), stáže zaměstnanců knihoven probíhají podle zájmu za podpory SKIP. V průběhu pandemie byly stáže výrazně omezeny.
93	Podporovat vydávání odborné literatury včetně periodik (např. Čtenář ad.) z oblasti knihovnictví a informační vědy	E24	MK, NK, MZK, NTK, kraje, SVK v Kladně, p.o.		2021-2027	MK podporuje prostřednictvím dotačního programu Knihovna 21. století vydávání celostátního časopisu pro veřejné knihovny “Čtenář” a také informační Bulletin SKIP. Časopis Čtenář přispívá k výměně zkušeností a inspiruje knihovny různých typů, velikostí a zaměření v rámci celé České republiky. Je platformou pro prezentaci pracovníků knihoven před odbornou veřejností, jeho součástí je soustavné vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků v základních koncepčních materiálech této profesní oblasti. V oboru vycházejí 2 recenzované časopisy: “Knihovna - knihovnická revue” (vydavatel Národní knihovna ČR) a “InFlow” (vydavatel Kabinet informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity).

Cíl	Opatření	Indikátory úspěšné realizace	Plnění koncepce 2022
E25	79	Vznik funkčního systému celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven	Od roku 2017 (už více než deset let) je budován akreditovaný systém rekvalifikačního studia pro středoškolské a vysokoškolské knihovnické pozice zakončený zkouškou s osvědčením v souladu s Národní soustavou kvalifikací. Nedaří se systematická spolupráce zaměstnavatelů se zástupci oborových vysokých škol v oblasti celoživotního vzdělávání knihovníků a přetrvává problém malého zájmu absolventů knihovnických škol o práci v knihovnách. Příčinou je především nízká úroveň platů v knihovnách. Ministerstvo kultury za účelem zvýšení dostupnosti a kvality rekvalifikačního studia již řadu let v programu VISK dotačně podporuje

¹¹ dtto

			tvorbu, přípravu a realizaci knihovnických rekvalifikačních kurzů, včetně tvorby studijních textů. Počet autorizovaných osob, zajišťujících knihovnické rekvalifikační vzdělávání dle NSK, se přesto zatím nedaří rozšířit.
E24	79	Roste podíl pracovníků knihoven s formálním oborovým knihovnickým vzděláním, vývoj v časové řadě	NK ČR provedla opakovaný celostátní průzkum Analýza věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven 2020-2021. Oproti minulému průzkumu se ukázal pokles podílu skupiny pracovníků knihoven se středoškolským knihovnickým vzděláním z 33 % v roce 2016 na 27 %. Podíl knihovníků se středoškolským knihovnickým a středoškolským neknihovnickým vzděláním je nyní vyrovnán (27 %). Celkově tedy v knihovnách pracuje 54 % knihovníků se středoškolským vzděláním včetně pracovníků s vyšším odborným vzděláním. V minulém průzkumu tvořili středoškoláci 58 %. Naopak podíl vysokoškolsky vzdělaných pracovníků knihoven se opět zvýšil, především v případě pracovníků s vysokoškolským knihovnickým vzděláním z 20 % na 23 %, ale také v případě vysokoškoláků s neknihovnickými obory, a to z 19 % na 20 %. Celkově tedy skupina vysokoškoláků tvoří 43 % pracovníků knihoven.
E24	82	Roste počet osob, které získaly osvědčení o knihovnické profesní kvalifikaci podle NSK a NSP, vývoj v časové řadě	V letech 2017-2021 získalo osvědčení v rekvalifikačních kurzech 201 absolventů. Knihovník katalogizátor - 38, Referenční knihovník - 46, Knihovník v přímých službách - 77, Knihovník pracovník správy fondů - 9, Knihovník akvizitér - 1, Knihovník v knihovně pro děti - 25, Samostatný knihovník správce digitální knihovny - 7. Většímu počtu absolventů brání nízký počet autorizovaných osob, v současné době jsou to NK ČR, MZK, Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě a Knihovna Jiřího Mahena v Brně.
E26	87	Roste počet knihoven, v nichž existuje pracovní pozice specialisty na vzdělávání a komunitní aktivity, a počet specialistů na vzdělávání a komunitní aktivity, vývoj v časové řadě	Zatím nesplněno. V rámci Národní soustavy kvalifikací dosud neexistuje knihovnická pozice "učící knihovník", ale probíhají jednání s Národním pedagogickým institutem o jejím vzniku.
E25	86,88	Roste počet vzdělávacích akcí pro rozvoj pedagogických kompetencí, digitálních kompetencí, manažerských kompetencí vedoucích pracovníků, kompetencí knihvazačů a konzervátorů; počet akcí a účastníků	Díky podpoře MK v programu VISK 2 roste počet knihoven, které realizují pedagogická minima – v r. 2020 - Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, Městská knihovna Havířov, Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem a Krajská knihovna Františka Bartoše Zlín. V roce 2021 kurz realizovala Krajská knihovna v Liberci, Krajská knihovna Vysočiny, Středočeská vědecká knihovna Kladno a opět Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě. Kurzy digitálních kompetencí podporuje VISK 2 průběžně. Alespoň jeden z modulů v kurzech základů informační/počítačové gramotnosti absolvovalo v roce 2021 581 z 599 frekventantů z 465 knihoven a 3 084 z 3 265 frekventantů z 1 026 knihoven se zúčastnilo kurzů expertních. Celkem vzděláváním v oblasti ICT v programu VISK 2 prošlo úspěšně 3 665 knihovníků, odučeno bylo celkem 1 058 hodin. Ve srovnání s rokem 2020 je zde vidět výrazná převaha absolventů expertních a nadstavbových kurzů - alespoň jeden z modulů v kurzech základů informační/počítačové gramotnosti absolvovalo 238 z 277 frekventantů z 314 knihoven a 1 627 z 1 703 frekventantů z 827 knihoven se zúčastnilo kurzů expertních. Rozsah vzdělávání v rámci programu VISK 2 vykazuje výraznou

			převahu expertních a nastavbových kurzů počítačové gramotnosti, značný je pokles počtu hodin v rozsahu kurzů u základních kurzů. Průběžně také probíhají vzdělávací aktivity pro manažery, které organizují oborová sdružení SKIP a SDRUK. Vzdělávací akce v oblasti ochrany knihovních fondů byly nově zařazeny do programu VISK 2 od roku 2021, tyto kurzy budou probíhat poprvé v roce 2022 v NK ČR.
E24	79	Roste počet úspěšných absolventů specializovaných kurzů v oblasti knihovnictví; počet akcí a účastníků	Díky podpoře programu VISK 2 roste i počet specializovaných kurzů v oblasti knihovnictví. Kabinet informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně realizoval v roce 2021 projekt Digitální krajina, výzvy a trendy. Jako další příklady dobré praxe lze uvést modul specializovaného e-learningového kurzu zaměřeného na zvládnutí teoretických základů library advocacy pro veřejné knihovny, který v roce 2021 realizovala Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje. Dále v rámci celoživotního inovačního vzdělávání zdravotnických knihovníků v roce 2021 uskutečnila Národní lékařská knihovna vzdělávací aktivity jak ve formě klasického typu, tak e-learningových kurzů a webinářů, které byly zaměřeny na rozvoj informační a digitální gramotnosti, na prohloubení znalostí a dovedností při vyhledávání odborných informačních zdrojů a také poskytly studijní oporu k využívání portálu MedLike. Akcí se zúčastnilo 157 absolventů.

Použité zkratky

AK ČR	Asociace krajů České republiky
AKVŠ	Asociace knihoven vysokých škol ČR
AMG	Asociace muzeí a galerií České republiky, z. s.
AV ČR	Akademie věd České republiky
CENTRAL	Projekt katalogizace beletrie pro knihovny ČR
DNNT	Díla nedostupná na trhu
EIZ	Elektronické informační zdroje
GAČR	Grantová agentura ČR
HR	Human resources, lidské zdroje, personalistika
IFLA	International Federation of Library Associations, Mezinárodní federace knihovnických sdružení a institucí
IZS	Integrovaný záchranný systém
KAP	Krajský akční plán
KISK	Katedra informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity
KJM	Knihovna Jiřího Mahena v Brně
KK	Krajská knihovna
KNAV	Knihovna Akademie věd ČR
LTP	Long term preservation, dlouhodobé ukládání dokumentů
MAP	Místní akční plán rozvoje vzdělávání
MAS	Místní akční skupina
MK	Ministerstvo kultury ČR
MLP	Městská knihovna v Praze

MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MSVK	Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MV	Ministerstvo vnitra ČR
MZd	Ministerstvo zdravotnictví ČR
MZe	Ministerstvo zemědělství ČR
MZK	Moravská zemská knihovna v Brně
NIPOS	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
NK	Národní knihovna České republiky
NM	Národní muzeum
NPI ČR	Národní pedagogický institut České republiky
NPO	Národní plán obnovy
NSK	Národní soustava kvalifikací
NSP	Národní soustava povolání
NSZM	Národní síť Zdravých měst České republiky
NTK	Národní technická knihovna
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PISA	Programme for International Student Assessment, Program pro mezinárodní vyhodnocení studentů
Pověřená knihovna (PK)	Základní knihovna zapsaná v evidenci knihoven MK, která na základě smlouvy s krajskou knihovnou plní regionální funkce na určitém území
PR	Public relations, vztahy s veřejností
RFID	Radio Frequency Identification, Identifikace založená na rádiové frekvenci

RVP	Rámcové vzdělávací programy
RVVI	Rada pro výzkum, vývoj a inovace
SČKN	Svaz českých knihkupců a nakladatelů
SDRUK	Sdružení knihoven ČR
SKIP	Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR
SMO	Sdružení měst a obcí České republiky
SMS	Sdružení místních samospráv České republiky
SPOV	Spolek pro obnovu venkova
SŠ	Střední škola
TAČR	Technologická agentura ČR
TED	Technology, Entertainment, Design, celosvětová síť konferencí
ÚISK	Ústav informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze
ÚKR	Ústřední knihovnická rada, poradní orgán ministra kultury
UZS	Unie zaměstnavatelských svazů ČR
VISK	Veřejné informační služby knihoven, program Ministerstva kultury
VOŠ	Vyšší odborná škola
ZŠ	Základní škola

SLOVNÍK pojmů

Celoživotní učení

Celoživotní učení představuje zásadní koncepční změnu v pojetí vzdělávání, jeho organizačního principu, kdy všechny možnosti učení jedince – ve formalizovaném rámci, tedy ve školských institucích, v zařízeních odborné přípravy, terciárním vzdělávání, vzdělávání dospělých, a také v prostředí neformálním, tedy doma, v práci a v jiných společenských celcích – jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života. Celoživotní učení je v ideálním pojetí považováno za nepřetržitý proces, ve skutečnosti jde spíše o neustálou připravenost a motivovanost člověka od nejtělejšího věku po celý život se učit než o neustálé studium. Vychází se přitom ze zásady, že konkrétní získané kompetence nejsou tak cenné jako schopnost učit se. Mluví se tedy spíše o celoživotním učení, nikoliv vzdělávání, čímž se zdůrazňuje význam i takových učebních aktivit každého jedince, které nemají organizovaný ráz, tzn. samostatného učení, učení při práci apod. Celoživotní učení je součástí způsobu života typického pro stav lidské civilizace, který nazýváme učící se společnost.

Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání vyjadřuje většinou institucionálně probíhající vzdělávání, zakončené certifikací. V českém prostředí se termín celoživotní vzdělávání (lifelong education) obecně ukotvil dříve než nyní převažující pojem celoživotní učení (lifelong learning).

Čtenářská gramotnost

Čtenářská gramotnost (dle OECD) je schopnost jedince porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosahování určených cílů, k rozvoji vlastních schopností a vědomostí a k aktivnímu začlenění do společnosti. Čtenářská gramotnost je jednou z podoblastí funkční gramotnosti.

Digitální kompetence

Digitální kompetence zastřešují schopnost sebejistě, kriticky a tvořivě využívat digitální technologie k dosažení cílů vztahujících se k práci, učení, zábavě či k zapojení do společnosti. Lze je rozdělit na kompetence spjaté s ovládnutím dané digitální technologie a na kompetence vztahující se na práci s obsahem.

Digitální propast

Digitální propast je bariéra bránící digitálně vyloučeným jedincům začlenit se do moderní společnosti. Bariéra může být fyzická, psychická, sociální nebo materiální a může vzniknout z různých příčin.

Digitální technologie

Jedná se o významově široký pojem, jímž se rozumí jednak digitální zařízení – například tablety, chytré telefony, notebooky, servery, jednak software – například modelovací či simulační programy, dále také aktivity na síti, například encyklopedie, specializované sociální sítě pro učení, cloudové kanceláře, systémy pro řízení výuky, masivní otevřené online kurzy, webináře apod.

Digitální zdroje

Termín bývá obvykle používán pro jakýkoli obsah publikovaný online ve formě zpracovatelné digitálním zařízením. Pro potřeby rozvíjení digitálních kompetencí se rozlišuje mezi digitálními zdroji a daty. Digitálním zdrojem je obsah srozumitelný člověku a okamžitě použitelný (např. výukový materiál), zatímco data je třeba před použitím analyzovat a interpretovat.

Dobrovolník

Dobrovolníci jsou lidé, kteří bez nároku na finanční odměnu věnují svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí. Dobrovolník však nenahrazuje práci zaměstnanců v knihovně.

Evaluační činnosti

Jedná se o veškeré plánované a cílené aktivity směřující k ověřování, měření, posuzování a hodnocení výsledků a změn dosažených ve všech činnostech vzdělávací instituce.

Formální vzdělávání

Formální vzdělávání je vzdělávání realizované ve vzdělávacích institucích, zpravidla školách. Jeho funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení jsou definovány a legislativně vymezeny. Zahrnuje na sebe navazující vzdělávací stupně (od předškolního po vysokoškolský), jejichž absolvování je potvrzeno legislativně vymezeným osvědčením (vysvědčením, diplomem apod.).

Funkční gramotnost

Funkční gramotnost zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje, které jsou potřebné k plné participaci jedince na hospodářském, společenském a kulturním životě společnosti. Závisí na kontextu dané společnosti a ukazuje, že individuální gramotnost jedince nemusí dostačovat pro jeho fungování ve společnosti. Funkční gramotnost se týká dospělých (většinou nad 15 let). Funkčně gramotný člověk může být zapojen do všech aktivit, ve kterých je pro efektivní fungování v jeho skupině a komunitě vyžadována gramotnost a jež mu umožňují pokračovat ve využívání čtení, psaní a počítání při rozvíjení individuálních znalostí a potenciálu. (volně dle UNESCO, 1978). Funkční gramotnost je (od r. 1955) členěna do tří složek: literární, dokumentové a numerické.

Gramotnost

Gramotnost je schopnost uplatnit získané vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty vázané na konkrétní vzdělávací obsahy při řešení životních situací a problémů reálného světa, s nimiž se jedinec (typicky žák) potýká či pravděpodobně bude potýkat. Zvyšování dovedností v oblasti základních gramotností vytváří předpoklady k úspěšnému celoživotnímu učení i k tomu, aby žáci a mladí lidé zažívali úspěch ve škole i pracovním životě.

Informační gramotnost

Informační gramotnost je (dle ČŠI) „schopnost (1) identifikovat a specifikovat potřebu informací v problémové situaci, (2) najít, získat, posoudit a vhodně použít informace s přihlédnutím k jejich charakteru a obsahu, (3) zpracovat informace a využít je k znázornění (modelování) problému, (4) používat vhodné pracovní postupy (algoritmy) při efektivním řešení problémů, (5) účinně spolupracovat v procesu získávání a zpracování informací s ostatními, (6) vhodným způsobem informace i výsledky práce prezentovat a sdílet, (7) při práci dodržovat etická pravidla, zásady bezpečnosti a právní normy, (8) to vše s využitím potenciálu digitálních technologií za účelem dosažení osobních, sociálních a vzdělávacích cílů.“

Informační technologie

Jedná se o souhrnný název pro technologie, které mají vztah ke shromažďování, výměně, uchování, zpracování a zpřístupnění informací.

Informální učení

Informální učení je chápáno jako proces získávání vědomostí, osvojování si dovedností a kompetencí z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině, ve volném čase. Zahrnuje také sebevzdělávání, kdy učící se nemá možnost ověřit si nabyté znalosti. Na rozdíl od formálního a neformálního vzdělávání je neorganizované, zpravidla nesystematické a institucionálně nekoordinované.

Klíčové kompetence

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Nestojí vedle sebe izolovaně, různými způsoby se prolínají, jsou multifunkční, mají nadpředmětovou podobu a lze je získat jako výsledek celkového procesu vzdělávání a učení se. K jejich utváření a rozvíjení směřuje a přispívá veškerý vzdělávací obsah školní výuky i aktivity a činnosti, které probíhají v rámci celoživotního učení.

konference TED, Khan Academy

TED (zkratka ze slov „Technology, Entertainment, Design“, nověji Thinkers, Enablers, Doers“) jsou konference a platformy postavené kolem hesla „myšlenky hodné šíření“ (*ideas worth spreading*). Jedná se o vystoupení, ke kterým jsou zváni hosté z nejrůznějších oblastí vědy, techniky, umění, designu, politiky, vzdělání, kultury, byznysu, ale i občanští aktivisté a lidé, jejichž životní příběh může ostatní inspirovat.

Khan Academy (česky **Khanova škola**) je nezisková organizace zaměřená na vzdělávání. S krédem „poskytovat vysoce kvalitní vzdělání komukoli, kdekoliv“ nabízí internetová stránka projektu více než 6 200 výukových videí uložených na YouTube, a to v disciplínách: matematika, fyzika, chemie, organická chemie, historie, zdravotnictví a lékařství, finančnictví, ekonomie, biologie, astronomie, kosmologie atd.

Krajský akční plán vzdělávání (KAP)

Krajský akční plán vzdělávání je strategický dokument, který stanovuje priority a jednotlivé kroky nutné k dosažení cílů vzdělávací politiky v území na základě potřeby, naléhavosti, přínosu a podloženosti reálnými daty a analýzami. Je zpracováván ve spolupráci s partnery v území a ve spolupráci s odborným garantem. KAP vychází z toho, co již v kraji vzniklo, a využívá existujících výstupů při diskusi s partnery v území, příp. po dohodě partnerů v území tyto výstupy převádí do zacílených a konkrétních aktivit. Cílem KAP je přispět na území krajů ke zlepšení řízení škol, k rozvoji hodnocení kvality vzdělávání a plánování strategických kroků vedoucích ke zvýšení kvality vzdělávací soustavy kraje i jednotlivých škol.

Místně zakotvené učení

Místně zakotvené učení je takový způsob vzdělávání, které využívá jako jednotící koncept pro výuku všechny souvislosti místního prostředí - přírodní, kulturní, historické nebo sociopolitické, akcentuje občanskou participaci na projektech praktického významu pro obec nebo komunitu, vytváří sociální kapitál a podporuje rozvoj místních partnerství ve všech oblastech celoživotního vzdělávání.

Místní akční plán rozvoje vzdělávání (MAP)

Místní akční plán rozvoje vzdělávání je strategický dokument, který jako produkt spolupráce partnerů v území stanovuje priority a jednotlivé kroky nutné k dosažení cílů vzdělávací politiky na území obcí s rozšířenou působností (ORP). MAP vychází zejména z potřeb zjištěných v území na základě vlastních lokálních šetření, stávajících analýz v území a reálných dat. Realizace MAP umožňuje sdílení příkladů dobré praxe a spolupráci mezi jednotlivými cílovými aktéry (školskými zařízeními, jejich zřizovateli, dětmi a žáky, rodiči dětí a žáků, pedagogickými pracovníky, veřejností apod.)

Místní akční skupina (MAS)

Místní akční skupina je na politickém rozhodování nezávislé místní společenství občanů, neziskových organizací, soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejné moci), které zastupují místní socioekonomické zájmy – veřejné i soukromé. Spolupracuje na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z EU a z národních programů pro svůj region. Základním cílem MAS je zlepšování kvality života a životního prostředí ve venkovských oblastech.

Neformální vzdělávání

Jedná se o vzdělávání zaměřené na získání vědomostí, dovedností a kompetencí, které mohou účastníkovi zlepšit jeho společenské i pracovní uplatnění. Je záměrné, ale dobrovolné, probíhá v řadě rozmanitých prostředí a situací, v nichž vyučování, odborná příprava a učení nemusí být nutně jedinou či hlavní oblastí činnosti. Aktivita a kurzy jsou naplánované, ale zřídka strukturované jako tradiční vyučovací hodiny nebo předměty. Nutnou podmínkou pro realizaci tohoto druhu vzdělávání je účast odborného lektora, učitele či proškoleného vedoucího. Neformální vzdělávání je poskytováno v zařízeních zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucích, nestátních neziskových organizacích, dalších organizacích realizujících volnočasové aktivity, ve školských zařízeních apod. Neformální vzdělávání nevede k získání uceleného stupně vzdělání.

„Oborové“ školy

Označením se míní střední, vyšší odborné a vysoké školy připravující žáky a studenty pro uplatnění v knihovnictví, publicistice a informatice.

Rámcový vzdělávací program (RVP)

Rámcové vzdělávací programy jsou kurikulární dokumenty státní úrovně, které normativně stanoví obecný rámec pro jednotlivé etapy vzdělávání a jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů škol všech oborů vzdělání v předškolním, základním, základním uměleckém, jazykovém a středním vzdělávání. Vymezují cílové zaměření vzdělávání na daném stupni nebo pro daný obor vzdělávání a očekávané výstupy. Do vzdělávání v České republice byly zavedeny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Speciální vzdělávací potřeby (SVP)

Školský zákon vymezuje v § 16 dítě, žáka a studenta se SVP jakožto osobu, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Tato opatření jsou žákům se SVP poskytována bezplatně.

Společné vzdělávání (inkluze)

Společné vzdělávání (inkluzivní vzdělávání/inkluze) dětí, žáků a studentů v rámci hlavního vzdělávacího proudu lze obecně charakterizovat jako zařazování všech žáků do běžné školy, která je na to patřičně připravena. V ČR je společné vzdělávání koncipováno tak, aby byly vytvořeny lepší podmínky pro vzdělávání všech žáků, tedy i žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v „běžných“ školách nebo ve třídě zřízené v běžné škole za pomoci podpůrných opatření, ale současně s existencí speciálního vzdělávání. Neruší se systém vzdělávání žáků s mentálním postižením. Nadále je možné bez změny vzdělávat žáky se středně těžkým a těžkým mentálním postižením. Od 1. září 2016 školský zákon garantuje žákům právo na tzv. podpůrná opatření (§ 16), která jim pomohou překonat jejich znevýhodnění (např. sociálně znevýhodněné a kulturně odlišné prostředí, zdravotní postižení) nebo jejich mimořádné nadání apod. Nejde pouze o umístění žáka s potřebou podpory ve vzdělávání do běžné školy, ale spíše o přizpůsobení školy potřebám dítěte. Důraz je kladen na kvalitu vzdělávání a zdůrazňuje prospěch pro obě strany. Složení kolektivu je heterogenní – v jedné třídě se tak spolu vzdělávají žáci tzv. intaktní se žáky se zdravotním postižením, žáky nadanými, žáky cizinci nebo jiného etnika apod.

Školské zařízení

Školské zařízení poskytuje služby a vzdělávání, které doplňují nebo podporují vzdělávání ve školách nebo s ním přímo souvisejí, nebo zajišťuje ústavní a ochrannou výchovu či preventivně výchovnou péči. Dle funkce se rozlišují zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školská poradenská zařízení (pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum), školská zařízení pro zájmové vzdělávání (středisko volného času, školní klub, školní družina), školská účelová zařízení (středisko služeb školám, školní hospodářství, středisko praktického vyučování, školní knihovna, plavecká škola), školská výchovná a ubytovací zařízení, zařízení školního stravování, školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči.

Udržitelný rozvoj

Udržitelný rozvoj bývá nejčastěji definován jako takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby (OSN, 1987). Jedná se o komplexní soubor strategií, který umožňuje uspokojovat lidské potřeby při plném respektování environmentálních limitů. Nelze ho tudíž ztotožňovat s nekonečným (ekonomickým) růstem, který ostatně není v uzavřeném systému omezených zdrojů trvale možný. Koncept udržitelného rozvoje upozorňuje na nezbytnost souběžného rozvoje lidských společností v ekonomické, ekologické i sociálně-politické oblasti.